

729
1966

7/10

חזכאזטענכ

כוננעמ

1966

729

8

חזכאזטענכ

საქართველოს თეატრალური საზოგადოება

თ ე ა ზ რ ე ღ უ რ ი
მ თ ა მ ბ ე

№ 1 (34)

10.199

რედაქტორი - მრეგია ქარელიშვილი

საკრედიტო კოლეგია: დ. ანთაძე, შ. აფხაიძე, ვ. გოძიაშვილი,
ნ. გურაბანიძე, ო. ეგაძე, დ. მჭედლიძე,
ბ. ჟღენტე, ნ. შვანგირაძე, გ. ციციშვილი,
ა. ხორავა, დ. ჯანელიძე.

ქართული თეატრის დღე

თოთხმეტი იანვარი (2 იანვარი ძვ. სტ.) ტრადიციულად აღიარებულია ქართული თეატრის დღედ. ეს ის თარიღია, როდესაც 1850 წელს არსებობა დაიწყო განახლებულმა ქართულმა თეატრმა და მას სათავეში ჩაუდგა გამოჩენილი საზოგადო მოღვაწე, მწერალი დრამატურგი, თვით რეჟისორი და აქტიორი, თეატრის საქმის ორგანიზატორი გიორგი ერისთავი.

ამ დღეს დაიდგა ერისთავის „გაყრა“, რომელსაც დიდი წარმატება ხვდა წილად. ამ თეატრში აღიზარდნენ მსახიობთა ნიჭიერი მოღვაწენი, — ისეთები, როგორც იყვნენ: მსახიობი ქალი ნ. უზნაძე, მსახიობები გ. დვანაძე, გ. ჯაფარიძე, ა. მეიფარიანი, დრამატურგები: ზ. ანტონოვი, ი. კერესელიძე, თეატრალური კრიტიკოსი მ. თუმანიშვილი და სხვანი. მართალია, ამ თეატრმა ცოტა ხანს იარსება და ხუთი თუ ექვსი წლის შემდეგ შეწყვიტა თავისი საქმიანობა, მაგრამ 1879 წელს ილია ჭავჭავაძისა და აკაკი წერეთლის თაოსნობითა და ინიციატივით ეს შესანიშნავი წამოწყება კვლავ განახლდა და იმ დროიდან ქართული თეატრი უწყვეტლევ განაგრძობს თავის განვითარებას.

ამ დროისათვის ქართულ თეატრს უკვე ამკობდნენ ისეთი ბრწყინვალე ნიჭის მსახიობები, როგორებიც იყვნენ: ვასო აბაშიძე, ლადო მესხიშვილი, მარიამ საფაროვა-აბაშიძისა. ნატო გაბუნია, ვალერიან გუნია, კოტე ყიფიანი. კ. მესხი, ე. ჩერქეზიშვილი და მრავალი სხვანი. ისინი დიდხანს ამშვენებდნენ ჩვენს სცენას როგორც აქტიორები, რეჟისორები და მომავალ თაობათა აღმზრდელნი.

რა თქმა უნდა. 1850 წელი ქართული თეატრის არსებობის საწყისი არ არის. ქართული თეატრის ფესვები შორეულ წარსულში უნდა ვეძიოთ. ჩვენი უძველესი ხალხური სანახაობები — ბერიკაობა, ყეენობა და სხვა, — ამ ტიპის ქართული თეატრის საწყისების არსებობას უძველეს დროშიც.

უძველესი და შუასაუკუნეების ქართული თეატრის შესასწავლად დიდსა და საინტერესო მუშაობას ეწევიან ჩვენა თეატრის ისტორიკოსნი, რომელთა შორის საპატიო ადგილი

უჭირავს ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორს, პროფესორ დიმიტრი ჯანელიძეს. მისმა საფუძვლიანმა შრომებმა უჭი მოჰფინეს ქართული თეატრის განვლილი ბედის მრავალმნიშვნელოვან ფაქტებს, მაგრამ ჩვენი თეატრის ისტორიის ნათელყოფა კიდევ დიდსა და საფუძვლიან შესწავლას მოითხოვს.

სამწუხაროდ, დამწერლობითი საბუთი ცოტა მოგვეძებნება ჩვენი თეატრის ისტორიის შესახებ. ვიცით, რომ შუა საუკუნეებში და უფრო გვიან პერიოდშიაც არსებობდა სასახლის კარის თეატრი — სახიობა, სადაც იდგმებოდა პატრიოტულ, მითოლოგიურ და სატრფიალო სიუჟეტებზე აგებული პიესები. ერეკლე მეფის დროს ამ თეატრს ხელმძღვანელობდა მსახიობი დავით მაჩაბელი. კრწანისას სასტიკი ბრძოლის დროს განადგურდა კარის თეატრის მთელი დასი მისი მეთაურიანად.

მეთვრამეტე საუკუნის 60-იან და 80-იან წლებში თბილისისა და თელავის სემინარიებში ჩამოყალიბდა სასოფლო თეატრები. სადაც სასულიერო შინაარსის პიესები იდგმებოდა, ხოლო მე-18 საუკუნის 80-იან წლებში დაარსდა თბილისის საერო თეატრიც. რომელსაც ერეკლე მეორე მფარველობდა. ამ თეატრს სათავეში ედგა დრამატურგი გ. ავალიშვილი. თეატრში იდგმებოდა გ. ავალიშვილის „თემურაზ მეფე“, ჩოლოყაშვილის „იფიგენია“, სუმაროკოვის პიესები და სხვა.

სამწუხაროდ, ჟამთა სიავემ და ჩვენი ქვეყნის დაუსრულებელმა აოხრებამ და აწიოკებამ გაანადგურა დამწერლობითი და ხუროთმოძღვრული მრავალი ძეგლი და ამ განადგურების მსხვერპლი გახდა ქართული თეატრიც.

დრომ მოიტანა ხელსაყრელი პირობები და, როგორც აღვნიშნეთ, ქართულმა თეატრმა 1850 წლიდან კვლავ განახლა თავისი არსებობა.

მეცხრამეტე საუკუნის 60 — 80 წწ. ქართული თეატრის სცენაზე იდგმებოდა როგორც ქართველი მწერლების, — ილიას, აკაკის, გ. ერისთავის, ა. ცაგარლის, დ. ერისთავის და სხვათა ნაწარმოებები, ისე რუსული კლასიკოსებიც: ოსტროვსკი, გოგოლი, გრიბოედოვი და აგრეთვე ევროპული კლასიკის შედეგ-

რები: შექსპირის, მოლიერის, შილერის, ბო-
მარშეს, გოლდონისა და სხვათა პიესები.

მეცხრამეტე საუკუნის 90-იან წლებში და
მე-20 საუკუნის პირველ ათწლეულში, რევო-
ლუციური აღმავლობის პერიოდში, დიდი წარ-
მატებით სარგებლობდა სოციალური კრიტი-
ციზმით გამსჭვალული ქართველ დრამატურგ-
თა პიესები: დავით კლდიაშვილის. შალვა და-
დიანის, ტრიფონ რამიშვილის კომედიები და
დრამები. ეგნატე ნინოშვილის მოთხრობების
ინსცენირებანი.

რეაქციის წლებში ქართულმა თეატრმა
ერთგვარი ხარკი მიუხდო უცხოეთის სიმბო-
ლისტურ-იმპრესიონისტულ დრამატურგიას.
მაგრამ აქაც საქართველოს თეატრებმა შეარ-
ჩიეს ისეთი პიესები. რომლებშიაც აშკარად
გაისმოდა სოციალური პროტესტი და უკმაყო-
ფილება არსებული სინამდვილით. ასეთი მე-
ამბოხური სულისკვეთებითა და რევოლუცი-
ური მოძრაობის ასახვის მისწრაფებითაა გაყ-
დნთილი ამ დროის ქართველ დრამატურგთა
ნაწარმოებებიც.

ქართული სამსახიობო ოსტატობის რეალის-
ტური სტილი ჯერ კიდევ ვასო აბაშიძემ დაა-
ფუძნა. მაგრამ ქართული სამსახიობო რეა-
ლიზმი არასოდეს არ ყოფილა მომწყვდევლი
ვიწრო ყოფაცხოვრებითი მოვლენების გამო-
სახვის ჩარჩოებში; მას არ აკლდა არც კომე-
დიური სიმსუბუქე და სინატიფე, არც ტრაგი-
კული პათოსი და არც რომანტიკული შემარ-
თება.

რევოლუციამდელი ქართული თეატრის
ცხოვრება ვითარდებოდა მეტად რთულ და
მძიმე პირობებში. თეატრს არავითარი საარ-
სებო სახსარი არ გააჩნდა. გარდა საზოგადო-
ებრივი დახმარებისა. ამ მიზნით გასული საუ-
კუნის 80-იან წლებში ილია ჭავჭავაძის და
აკაკი წერეთლის თაოსნობით ჩამოყალიბდა
თბილისის დრამატიული საზოგადოება, რო-
მელსაც ფართო ფუნქციები ჰქონდა. იგი ფაქ-
ტიურად ხელმძღვანელობდა თეატრს. აყალი-
ბებდა დასს. ადგენდა მისთვის რეპერტუარს,
აწესებდა ხელფასებს, ზრუნავდა მსახიობთა
ახალი თაობის აღზრდისათვის. ხელს უწყობდა
ორიგინალური დრამატურგიის განვითარებას
და თეატრის თეორიის საკითხების დამუშავე-
ბას.

დრამატული საზოგადოებები ცოტა მოვ-
ვიანებით დაფუძნდა აგრეთვე ყველა იმ ქალა-
ქებში, სადაც სტაციონალური თეატრები

იყო. — კერძოთ ქუთაისში, ბათუმში, სოხუმ-
ში, ჭიათურაში და სხვაგან.

ოფიციალურად თბილისის დრამატული
საზოგადოება დაარსდა 1880 წ. 20 ივნისს. არ
იქნება ინტერესს მოკლებული, თუ გავისხე-
ნებთ მის პირველ შემადგენლობას: ილია ჭავ-
ჭავაძე (თავმჯდომარე), აკაკი წერეთელი (თავ-
მჯდომარის ამხანაგი), კოტე ყიფიანი (მდივა-
ნი). გიორგი თუმანიშვილი (ხაზინადარი), რა-
ფიელ ერისთავი. მიხეილ ყიფიანი. ნიკოლოზ
ქანანაშვილი და სხვანი. შემდეგში. სხვადასხვა
დროს, თავმჯდომარეებად იყვნენ: რაფიელ
ერისთავი, ნიკო (კოლა) ერისთავი, ნიკო სულ-
ხანიშვილი. ნიკო ქართველიშვილი, ბოლო ხა-
ნებში აკაკი წერეთელი და სხვანი.

დრამატულ საზოგადოებას გამომუშავე-
ბული ჰქონდა თავისი წესდება. სადაც გათვა-
ლისწინებული იყო ყველა ის უფლება-მოვალე-
ობა, რაც ეკისრებოდა ქართული სცენის
მოღვაწეს. აღსანიშნავია, რომ ეს საზოგადოე-
ბა ასრულებდა პროფკავშირის ფუნქციასაც.
დრამატულმა საზოგადოებამ იარსება საბჭო-
თა ხელისუფლების დამყარებამდე. ამ დროი-
სათვის დრამატულმა საზოგადოებამ დაკარ-
გა თავისი მნიშვნელობა, რადგან, სხვა კავში-
რებთან ერთად ჩამოყალიბდა ხელოვნების
მუშაკთა კავშირი, რომლის ძირითად ფუნქცი-
ებს წარმოადგენდა ზრუნვა სცენის მუშაკთა
შრომის პირობებზე. საბჭოთა ხელისუფლების
დამყარების შემდეგ საქართველოში თეატრ-
რებზე ზრუნვა მთლიანად სახელმწიფომ იკის-
რა. თეატრებისათვის დაწესდა მუდმივი საარ-
სებო დოტაცია. მტკიცე საფუძველი ჩაეყარა
ქართული თეატრის ბედს. ქართული თეატრის
შენობის დაწვის შემდეგ (1914 წელს) თბილი-
სის ქართული დასი უზინაოდ დარჩა. მაგრამ
1921 წელს საბჭოთა ხელისუფლებამ ქართულ
თეატრს გადასცა ერთ-ერთი უშესანიშნავესი
თეატრალური შენობა, — ახლანდელი რუს-
თაველის თეატრი.

1922 წლიდან ქართულ თეატრს სათავეში
ჩაუდგა დიდად სახელმოხვეჭილი ცნობილი
რეჟისორი კოტე მარჯანიშვილი. რომლის
მოღვაწეობასთან დაკავშირებულია ქართული
თეატრის აღორძინება და აღმავლობა. იგი სა-
მართლიანად ითვლება ჩვენი თეატრის რე-
ფორმატორად.

კოტე მარჯანიშვილმა მოიტანა ქართულ თე-
ატრში მისთვის საყვარელი სინთეზური თეატ-
რის პრინციპები. მან ერთ ჰარმონიულ მთლი-
ანობაში გააერთიანა დრამატურგი, მსახიობი,

მხატვარი. კომპოზიტორი და სპექტაკლის და-
ნარჩენი კომპონენტები.

კოტე მარჯანიშვილმა დიდად აამაღლა ქარ-
თული თეატრის სცენიური კულტურა. აღზარ-
და მსახიობების და. საერთოდ, სცენის მუშა-
თა მთელი თაობები.

კოტე მარჯანიშვილმა ფართო ასპარეზზე გა-
მოიყვანა ქართული თეატრი. მან პირველმა
გაუხსნა გზა ქართულ თეატრს სამშობლოს
საზღვრებს იქით და 1930 წელს ქართული თე-
ატრის ისტორიაში მოხდა უჩვეულო ფაქტი:
პირველად ჩატარდა ქართული თეატრის გას-
ტროლები მოსკოვსა და ხარკოვში.

საზოგადოება და პრესა ფართოდ გამოეხ-
მაურა ამ გასტროლებს და ქართულმა თეატრ-
მა სამართლიანი აღიარება და დიდი მოწონება
დაიმსახურა. რაკი ერთხელ გადაილახა ჯები-
რი, ქართულ თეატრებს გზა გაეხსნათ საბჭო-
თა კავშირის ყველა ქალაქებისაკენ, მეტადრე
მოსკოვისაკენ. სადაც სისტემატურად ეწყო-
ბოდა და ეწყობა ოპერის, რუსთაველის, მარ-
ჯანიშვილის თეატრებისა და სხვა ქართული
სცენიური კოლექტივების გასტროლები.

კოტე მარჯანიშვილმა, რუსთაველის თეატრ-
ში. თავის მოღვაწეობის დასაწყისშივე, ნიჭი-
ერი ახალგაზრდობა შემოიკრიბა. ამავე დროს
მისი ხელმძღვანელობით არსებულ დასს ამ-
შვენებდნენ უფროსი თაობის მსახიობები: ნუ-
ცა ჩხეიძე, ნინო დავითაშვილი, ალ. იმედაშვი-
ლი, ცაცა ამირჯიბი, ნიკო გოცირიძე. ტასო
აბაშიძე. ნატალია ჯავახიშვილი და სხვანი.

მარჯანიშვილის ირგვლივ თავმოყრილი
ახალგაზრდობა ძირითადად მოსული იყო
გ. ჯაბადარის სტუდიიდან. ამ პედაგოგმა თავის
აღზრდილთ ჩაუბრუნა მრავალი კარგი აქტიო-
რული ჩვევა. რუსთაველის თეატრში გიორგი
ჯაბადარის სტუდიიდან მოვიდნენ უშანგი ჩხე-
იძე. შალვა ღამბაშიძე, ვერიკო ანჯაფარიძე,
აკაკი ვასაძე, მიხ. გელოვანი, მიხ. ჭიაურელი.
მიხ. ლორთქიფანიძე, ვეჩე ჭიჭია. ალისა ქიქო-
ძე. დიმიტრი მყავია, ანეტა ქიქოძე. ბ. გამრე-
კელი და სხვანი. ამავე პერიოდში დაიწყეს მუ-
შაობა რუსთაველის თეატრში აკაკი ხორავამ
და თამარ ჭავჭავაძემ. იმ ხანად კოტე მარჯანი-
შვილის გვერდით რუსთაველის თეატრში მუ-
შაობდნენ უფროსი თაობის ნაცადი რეჟისო-
რები: ალ. წუწუნავა, მიხ. ქორელი, აკ. ფაღა-
ვა, კ. ანდრონიკაშვილი და ახალგაზრდა ნიჭი-
ერი რეჟისორი ალ. ახმეტელი, რომელიც
რუსთაველის თეატრიდან კოტე მარჯანიშვი-
ლის წასვლის შემდეგ სათავეში ჩაუდგა რუს-

თაველის თეატრს და წლების მანძილზე წარ-
მატებით ხელმძღვანელობდა მას.

1926 — 1935 წწ. ალ. ახმეტელის ხელმძღვა-
ნელობით რუსთაველის თეატრში განხორცი-
ელდა ბევრი საგულისხმო დადგმა. ეს დადგმე-
ბი საყოველთაოდ აღიარებულია არა მარტო
ქართული, არამედ საბჭოთა კავშირის ფართო
თეატრალური საზოგადოებრიობის მიერ. ამ
დადგმებმა განამტკიცეს რუსთაველის თეატ-
რის რომანტიკულ-გმირული შემოქმედებითი
სტილი. დაუვიწყარი და საყოველთაოდ ცნო-
ბილი სცენიური სახეები შექმნეს ამ სპექტაკ-
ლებში ჩვენმა მაღალნიჭიერმა მსახიობებმა:
აკაკი ხორავამ, აკაკი ვასაძემ, გ. დავითაშვილ-
მა, ემ. აფხაიძემ და აგრეთვე მათი მომდევნო
თაობის მსახიობებმა: თამარ წულუკიძემ, გი-
ორგი სალარაძემ, ბ. შავიშვილმა, ვ. ლალიძემ.
სტეფანე ჯაფარიძემ, ვ. აბაშიძემ. თამარ ბაქ-
რაძემ. პლ. კორიშელმა, ნინო ლაფაჩმა. დ. მყა-
ვიამ და სხვებმა. რუსთაველის თეატრის შე-
მოქმედებითი სტილის ჩამოყალიბებაში დიდი
როლი შეასრულა ქართული თეატრალური
მხატვრობის მაღალ-ნიჭიერმა წარმომადგე-
ნელმა ირ. გამრეკელმა.

1928 წლიდან კოტე მარჯანიშვილი სათავე-
ში ჩაუდგა ქუთაისის თეატრს. რომელმაც თა-
ვისი ბრწყინვალე დადგმებით იმთავითვე მი-
იპყრო ყურადღება როგორც ჩვენი რესპუბ-
ლიკის. ისე საბჭოთა ქვეყნის ფართო საზოგა-
დოებრიობისა. ამ გამარჯვებებს განაპირო-
ბებდა კოტე მარჯანიშვილის მაღალი, მაღლი-
ანი ნიჭი და იმ შემოქმედთა შრომა, რომლე-
ბიც მის ირგვლივ იყვნენ შემოკრებილნი. ესე-
ნი იყვნენ: მსახიობები უშანგი ჩხეიძე, შალვა
ღამბაშიძე, ვერიკო ანჯაფარიძე. თამარ ჭავჭა-
ვაძე, ცეცილია წუწუნავა, ელენე დონაური.
ვასო გოძიაშვილი. სანდრო ყორჟოლიანი. სე-
სილია თაყაიშვილი, კაკო კვანტალიანი. პიერ
კობახიძე, გრ. კოსტავა, მიხ. ლორთქიფანიძე,
ალ. იმედაშვილი, იუზა ზარდალიშვილი, შაქ-
რო გომელაური და ნიჭიერი ახალგაზრდო-
ბა. — მათ შორის: გიორგი შავგულიძე. სერ-
გო ზაქარიაძე. ალ. ოშიაძე, ალ. გომელაური,
ნდობით აღჭურვილი ახალგაზრდა რეჟისორე-
ბი გ. სულიაშვილი. ვ. აბაშიძე და სხვანი. კომ-
პოზიტორი თამარ ვახვახიშვილი და მხატვ-
რები: პეტრე ოცხელი. დავით კაკაბაძე, ელე-
ნე ახვლედიანი, ლადო გუდიაშვილი. ჩვენი
ნიჭიერი დრამატურგები, მწერლები. კრიტი-
კოსები: ბ. ჟღენტი, პოლ. კაკაბაძე, კ. კალაძე,
დ. შენგელაია, ალ. ქუთათელი, ს. ჩიქოვანი,

გ. ბაზოვი და მრავალნი სხვანი. ეს ბრწყინვალე შემოქმედნი ძალ-ღონეს არ იმურობდნენ იმისათვის, რომ კოტე მარჯანიშვილს ყველა ხელსაყრელი პირობები შექმნოდა შთაგონებული მუშაობისათვის. ასეც მოხდა. 1922 წლის შემდეგ, როდესაც პირველად დაიდგა „ცხვრის წყარო“, — 1928 წელს ქართული თეატრი კვლავ დიდი ბრწყინვალეობითა და წარმატებით წარსდგა ჩვენი საზოგადოების წინაშე. ერთხელ კიდევ სრული ძალით გაიელვა კოტე მარჯანიშვილის დიდმა რეჟისორულმა ნიჭმა.

დღეს საქართველოში სრული ძალით ვითარდება თეატრალური ცხოვრება. ჩვენს რესპუბლიკაში ოცზე მეტი პროფესიული თეატრია.

დიდ წარმატებებს და სასიხარულო გამარჯვებებს მიადწიეს საქართველოს სხვა ქალაქების თეატრებმაც.

გარდა სახალხო თეატრებისა. ჩვენს რესპუბლიკაში წარმატებით მუშაობს 19 საქალაქო კულტურის სახლი, 62 რაიონული კულტურის სახლი და 1181 სასოფლო კლუბი. ეს კულტურის სახლები და კლუბები აერთიანებენ 5 000-მდე კოლექტივს. სადაც შედიან დრამატული, ქორეოგრაფიული, მომღერალთა, მუსიკალური, ავტომხატვრული და სხვა კოლექტივები. რაც ადასტურებს მხატვრული თვითმოქმედების დიდ როლს მასების აღზრდის საქმეში. ეს თვითმოქმედი კოლექტივები აერთიანებენ 60.000 მონაწილეს.

ჩვენი თეატრების ზრდასთან ერთად განმტკიცდა მშობლიური დრამატურგია. ქართველი კლასიკოსების. — გ. ერისთავის, ზ. ანტონოვის, ა. ცაგარლის, დ. კლდიაშვილის, ილიას, აკაკის, ა. ყაზბეგის, შ. დადიანის, ი. გედევანიშვილის გვერდით გაიზარდა ახალი ცვლა თანამედროვე დრამატურგიისა: ს. შანშიაშვილი, პ. კაკაბაძე, ს. კლდიაშვილი, მიხ. ჯაფარიძე, ი. ვაკელი, ვ. გაბისკირია, კ. კალაძე, გ. ნახუცრიშვილი, გ. შატბერაშვილი, ლ. გოთუა, ს. მთვარაძე, მ. მრეველიშვილი, გ. ბერძენიშვილი, გ. მდივანი, ვ. დარასელი, ვ. პატარაია, კ. ბუაჩიძე, ო. ჩხეიძე, ოთ. ჩიჯავაძე, გ. ქელბაქიანი, ვ. კანდელაკი, გ. ხუხაშვილი, დ. კვიციანიძე, ლ. სანიკიძე, ა. შერვაშიძე და სხვანი.

როგორც ზევით აღვნიშნეთ, მიმდინარე წელს შესრულდა 85 წელი დრამატული საზოგადოების დაარსების დღიდან. ამ თარიღს

დაემთხვა საქართველოს თეატრალური საზოგადოების არსებობის 20 წელი.

საქართველოს თეატრალური საზოგადოება დაარსდა 1945 წლის 17 დეკემბერს. საზოგადოების დამფუძნებელ საორგანიზაციო კომიტეტს სათავეში ჩაუდგა ჩვენი სახელოვანი მსახიობი აკაკი ხორავა. ამ საზოგადოების დაარსების ერთ-ერთი ინიციატორი, რომელიც თეატრალური საზოგადოების დამფუძნებელმა კრებამ აირჩია საზოგადოების თავმჯდომარედ. მის მოადგილედ ითვლებოდა შალვა დადიანი, ხოლო პასუხისმგებელ მდივნად — სერგო გერსამია.

1948 წლიდან ა. ხორავა შეცვალა შალვა დადიანმა. რომელიც ხანგრძლივად, სიცოცხლის ბოლო წუთამდე (1959 წ.) ხელმძღვანელობდა თეატრალურ საზოგადოებას. ამ გამოჩენილი მოღვაწის სახელთან დაკავშირებულია მრავალი მნიშვნელოვანი მიღწევა და წარმატება საქართველოს თეატრალური საზოგადოებისა.

შალვა დადიანის გარდაცვალების შემდეგ გარკვეული პერიოდის მანძილზე თეატრალურ საზოგადოებას სათავეში ედგა ჯერ აკაკი ხორავა და შემდეგ მწერალი-დრამატურგი მიხეილ მრეველიშვილი.

ჩვენი საზოგადოება ამჟამად აერთიანებს დაახლოებით 1500 წევრს, რომელთა რიცხვი დღითიდღე იზრდება.

თეატრალური საზოგადოების ძირითად საარსებო წყაროს შეადგენს საწევრო ანარიცხები და წარმოებიდან მიღებული შემოსავალი. ამ თანხებით თეატრალური საზოგადოება, როგორც ნებაყოფლობითი ორგანიზაცია, თავისი წესდების მიხედვით, ფართოდ ანხორციელებს შემოქმედებითი სახის სხვადასხვა ღონისძიებებს, როგორებიცაა მაყურებელთა კონფერენციები, კონკურსები, თეატრალური სეზონების და ცალკეული სპექტაკლების განხილვები, დისპუტები, სხვადასხვა სახის სემინარები. შემოქმედებითი მივლინებები საბჭოთა კავშირის სხვადასხვა ქალაქებში, გასვლითი სესიები და პრეზიდენტის სხდომები ჩვენი რესპუბლიკის ქალაქებში, სპექტაკლების გასინჯვა ადგილებზე, შემოქმედებითი საღამოებისა და იუბილევების მოწყობა, დახმარების გაწევა წევრებისათვის. ავადმყოფობის შემთხვევაში. შემოქმედ მუშაკთა მემორიალური დაფებისა და ძეგლების აღმართვა. მათი მოვლა-პატრონობა და სხვა.

თეატრალურ საზოგადოებას ვააჩნია თავისი დასასვენებელი სახლი მანგლისში, ხოლო უახლოეს დროში დასრულდება და საექსპლოატაციოდ გადაეცემა კეთილმოწყობილი 60 ადგილიანი სანატორიუმი სინოპში, სოხუმის მახლობლად.

განზრახული გვაქვს უახლოეს დროში ავადგოთ აგრეთვე დასასვენებელი სახლი წყნეთში.

მალე დაიწყება თეატრალური საზოგადოების ადმინისტრაციული სახლის მშენებლობა და ჩატარდება იმ საზაფხულო შენობის საფუძვლიანი რეკონსტრუქცია. რომელიც მოთავსებულია თეატრალური საზოგადოების ბაღში.

ხანგრძლივად, თხუთმეტი წლის მანძილზე, თეატრალურ საზოგადოებასთან არსებობდა გამომცემლობა „ხელოვნება“. რომელმაც ამ ხნის განმავლობაში გამოსცა დაახლოებით 350-მდე დასახელების წიგნი. ეს წიგნები ძირითადად შეეხებოდა თეატრალური ხელოვნების პრობლემებს. ესენი გახლდათ თეორიული თუ მემუარული ხასიათის ნაწარმოებნი, საუკეთესო კლასიკური და თანამედროვე დრამატურული ნაწარმოებნი. გამომცემლობა „ხელოვნება“ ბეჭდავდა აგრეთვე მრავალ ნაშრომს არქიტექტურის, მხატვრობისა და ფერწერის, მუსიკისა და ხელოვნების სხვა დარგის საკითხებზე.

ამ გამომცემლობას დიდად ხელს უწყობდა ის, რომ თეატრალურ საზოგადოებას აქვს საკუთარი სტამბა.

სამწუხაროდ, გამომცემლობა „ხელოვნება“ 1962 წელს შესწყვიტა თავისი დამოუკიდებელი არსებობა და გაერთიანებულ იქნა გამომცემლობა „ლიტერატურა და ხელოვნებასთან“. რომელიც, მიუხედავად დიდი სურვილისა. ვერ ახერხებს სათეატრო და, საერთოდ, ხელოვნებათმცოდნეობის ნაწარმოებთან იმ მასშტაბით პუბლიკაციას, რასაც ეწეოდა გამომცემლობა „ხელოვნება“.

ჩვენ იმედი გვაქვს, რომ რესპუბლიკის ხელმძღვანელობა დააკმაყოფილებს პრეზიდენტის შუამდგომლობას და თეატრალურ საზოგადოებას დაუბრუნებს დამოუკიდებელ გამომცემლობას. მსგავსად საბჭოთა კავშირის სხვა თეატრალური საზოგადოებებისა.

საქართველოს თეატრალურ საზოგადოებას აქვს თავისი ყოველკვარტალური ორგანო „მოამბე“, რომელიც გამოდის სტამბური ნა-

ბეჭდის სახით და წარმოადგენს საინფორმაციო ხასიათის ჟურნალს.

საერთოდ, თეატრალური საზოგადოება მიზნად ისახავს ყოველნაირად ხელი შეუწყოს და დაესმაროს თეატრალური ხელოვნების განვითარების საქმეს.

საზოგადოება ხელს უწყობს თეატრალური განათლების განვითარების საქმეს და თეატრალური ხელოვნების ფართო პოპულარიზაციას მასებში. ამ მიზნით სისტემატურად ტარდება როგორც დისპუტები, ისე მაყურებელთა კონფერენციები, სამეცნიერო სესიები, შეხვედრები თეატრის გამოჩენილ მოღვაწეებთან. ლექციები, კონკურსები, გამოფენები და სხვა.

თეატრალურ საზოგადოებასთან ჩამოყალიბებულია მთელი რიგი წამყვანი სექციები, რომელთა შემადგენლობაში შედიან ჩვენი გამოჩენილი რეჟისორები, მსახიობები, მხატვრები, კომპოზიტორები, მეცნიერნი.

ასეთია სასცენო მეტყველების მეთოდური საბჭო, რომლის თავმჯდომარეა აკადემიკოსი გ. ახვლედიანი. ამ სექციის საბჭოს წევრები არიან: აკადემიკოსები ა. შანიძე, ვ. თოფურია; პროფესორები შ. ძიძიგური, დ. ჯანელიძე, დოცენტი მ. მრეველიშვილი, ბ. ნიკოლაიშვილი, ი. მაისურაძე და სხვანი.

თეატრალურ საზოგადოებასთან არსებობს აგრეთვე სარეჟისორო და სამსახიობო ოსტატობის, თეატრისა და თეატრმცოდნეობის, სადადგმო ნაწილის მუშაკთა და სხვა სექციები.

ჩვენი თეატრების წინსვლასა და გამარჯვებებს დიდად უწყობს ხელს მის ახალგაზრდა მუშაკთა პროფესიული დაოსტატება. ამ საქმეში მნიშვნელოვან და საპატივცემო როლს ასრულებს ჩვენი თეატრალური ინსტიტუტი, რომელიც თავის დროზე აღმოცენდა რუსთაველისა და მარჯანიშვილის თეატრების სტუდიების გაერთიანების საფუძველზე.

თეატრალური განათლების საქმეში დიდი ღვაწლი მიუძღვით პროფ. აკ. ფაღავასა და ვ. მჭედლიშვილს. რომელთაც საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების პირველსავე წელს ჩამოაყალიბეს დრამატული სტუდიები. თეატრალური ინსტიტუტი დაკომპლექტებულია მაღალკვალიფიციური პედაგოგებით. თავისი არსებობის მანძილზე მან ჩვენს თეატრებს უხვად მოუშადა მაღალნიჭიერი მსახიობები, რეჟისორები, თეატრმცოდნეები.

თეატრალური ინსტიტუტის კედლებში აღიზარდა დრამის 370 და მუსიკალური თე-

ატრის 30 მსახიობი. 80-მდე რეჟისორი და ამდენივე თეატრმცოდნე. ინსტიტუტმა მოუშადა მთელი ჯგუფი მსახიობებისა და რეჟისორებისა აფხაზეთს, აჭარას, სამხრეთ ოსეთსა და დაღესტნის ნაციონალურ თეატრს.

გარდა თეატრალური ინსტიტუტისა, — როგორც თბილისში, ასევე ბათუმსა და სოხუმში — არსებობს კულტსაგანმანათლებლო სასწავლებლები, რომლებიც საგანგებოდ ამზადებენ კადრებს კულტურის სახლებთან არსებულ თვითმოქმედ კოლექტივებისათვის.

სამხატვრო აკადემიაში ჩამოყალიბებულია დეკორატიული ხელოვნების ფაკულტეტი, რომელიც ამზადებს თეატრალური მხატვრების კადრებს. ამ ფაკულტეტმა საინტერესო კადრები შესძინა ჩვენს თეატრალურ ხელოვნებას: ხ. ვირსალაძე, ი. სუმბათაშვილი, დ. თავაძე, ფ. ლაპიაშვილი, მ. მალაზონია და სხვანი.

თეატრებისათვის მხატვარ-დეკორატორებს ამზადებს აგრეთვე მოსე თოიძის სახელობის სამხატვრო სასწავლებელი.

დღეისათვის საქართველოში 9194 ხელოვნების მუშაკი ითვლება, აქედან სახელმწიფო თეატრების დასის წევრებად ირიცხება 2646 შემოქმედებითი და სხვა დარგის მუშაკი, სახალხო თეატრების 720 მოღვაწე და კულტსაგანმანათლებლო ქსელის 7754 მომუშავე.

ჩვენდა საამაყოდ უნდა ვაღიაროთ, რომ საქართველოს თეატრალურ ხელოვნებას ამშვენებენ მაღალი ნიჭით დაჯილდოებული შემოქმედნი. ჩვენ გვყავს 17 საბჭოთა კავშირის სახალხო არტისტი, 172 საქ. სსრ სახალხო არტისტი, 370 ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე და 800-ზე მეტი დამსახურებული არტისტი.

90 ლენინური და სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი ამშვენებს ჩვენს თეატრალურ ხელოვნებას.

თუ საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებამდე მსახიობი და ხელოვნების მუშაკი. საერთოდ. უუფლებო იყო, თუ იგი მხოლოდ ხელოვნების სფეროს ეკუთვნოდა და არავითარ სახელმწიფოებრივ მოღვაწეობას არ ეწეოდა. დღეისათვის ჩვენ, თეატრების მუშაკები, თანაბარუფლებამოსილები ვართ სახელმწიფოს მართვა-გამგეობაში მონაწილეობის მიღებისათვის. მსახიობები, რეჟისორები და სხვა დარგის ხელოვნების მუშაკები ფართოდ არიან ჩაბმულნი სახელმწიფოს მართვის საქმეში. მრავალი მათგანი მონაწილეობს ხელმძღვა-

ნელ პარტიულ ორგანოებში, სახელმწიფო და პროფკავშირულ ორგანიზაციებში. ბევრი ჩვენი ხელოვნების მუშაკი არჩეულია დეპუტატებად. ასე მაგალითად, საბჭოთა კავშირის უმაღლესი საბჭოს დეპუტატები არიან მედეა ჯაფარიძე და ალ. მაჭავარიანი, ხოლო საქართველოს უმაღლესი საბჭოს დეპუტატებად ითვლებიან კომპოზიტორი ოთარ თაქთაქიშვილი, მსახიობები მედეა ჩახავა, თენგიზ მუშკუდიანი, ნინო რამიშვილი, თამარ ბელოუსოვა, კომპოზიტორი რევაზ ლალიძე, თეატრალური კრიტიკოსი ბესარიონ ყენტი

თბილისის საქალაქო საბჭოში არჩეულია 12 დეპუტატი ხელოვნების მუშაკებიდან. ასევე მრავლად არიან წარმოდგენილნი არჩევითს ორგანოებში ხელოვნების მუშაკები საქართველოს სხვა ქალაქებსა და დაბებში.

ეს ბრწყინვალე დემონსტრაციაა პარტიისა და ხალხის ნდობისა თეატრისა და ხელოვნების მუშაკებისადმი.

არ იქნება ინტერესმოკლებული გავისენოთ, რომ მოსკოვში ორჯერ ჩატარდა ქართული ლიტერატურისა და ხელოვნების დეკადა — 1937 და 1958 წწ. — და ორივეჯერ ეს დეკადები ბრწყინვალე წარმატებით მიმდინარეობდა.

წარმატებით ჩატარდა აგრეთვე საოპერო თეატრის მიერ მოწყობილი მრავალი გასტროლი მოსკოვში, ლენინგრადში და სხვა ქალაქებში.

საინტერესოა აღინიშნოს, რომ რუსთაველის სახელობის თეატრი ხუთჯერ ეწვია საგასტროლოდ მოსკოვს. ისიც უნდა გავისენოთ, რომ 1960 წელს რუსთაველის თეატრი მოსკოვში ერთდოულად ორ თეატრალურ შენობაში მართავდა სპექტაკლებს: კრემლისა და ვახტანგოვის თეატრის შენობებში. ყოველ საღამოს ორივე დარბაზი ხალხით იყო სავსე. რუსთაველის თეატრმა ჩატარა აგრეთვე გასტროლები: ლენინგრადში — 1933 წ., კიევში — 1939 და 1960 წწ., ხარკოვში — 1930 წ., ბაქოში — 1935 წ. და სხვა.

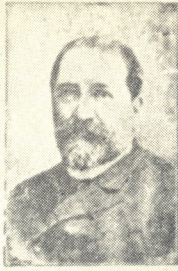
მრავალჯერ გაიტანა თავისი სპექტაკლები ჩვენი რესპუბლიკის ფარგლებს გარეთ კ. მარჯანიშვილის სახელობის თეატრმაც. იგი ოთხჯერ ეწვია მოსკოვს. აგრეთვე განახორციელა გასტროლები რიგაში, ხარკოვში, და ყოველთვის უდიდესი წარმატებით.

კარგი ტრადიციაა დამყარებული ჩვენს რესპუბლიკაში, რაც იმაში მდგომარეობს,

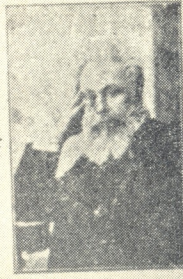
ქართულ დრამატულ საზოგადოების პირველი გამგეობა

ხაჩინაძარი
გ. თუმანიშვილი

თავეჯდომარე
ილია ჭავჭავაძე

თავეჯდომ. ახანაგი
აკაკი წერეთელი

მდივანი
კ. უიფიანი

მ. კ. უიფიანი

რ. ერისთავი

ნ. ჯანაშვილი

1881 წ.

ქართული დრამატული საზოგადოების პირველი ყრილობა. 1914 წელი.

საქართველოს თეატრალური საზოგადოების
თავმჯდომარე

შალვა დადიანი

1948 — 1959 წ.წ.

საქართველოს თეატრალური საზოგადოების
თავმჯდომარე

აკაკი ხორავა

1945 — 1948 წ.წ.

1959 — 1960 წ.წ.

რომ სეზონის დასასრულს დედაქალაქის წამყვანი თეატრები გადიან საგასტროლოდ საქართველოს სხვადასხვა ქალაქებსა და რაიონებში, ხოლო თბილისში ჩამოდიან საგასტროლოდ საქართველოს სხვა ქალაქების წამყვანი თეატრები.

ამგვარად თბილისის მაყურებელი საქმის კურსშია. თუ როგორ მუშაობენ ჩვენი სამშობლოს სხვა კუთხის თეატრები. ჩვენდა სისხარულოდ და ამ თეატრების სასახელოდ უნდა ითქვას, რომ მათი შემოქმედებით დონე უკანასკნელ წლებში საგრძნობლად ამაღლდა და ზოგი ამ კოლექტივთაგანი უსწორდება მხატვრულად ჩვენი სატახტო ქალაქის წამყვან თეატრებს.

საქართველოს მშრომელებმა შეაჯამეს განვლილი 1965 წლის მიღწევები სოფლის მეურნეობის, მრეწველობისა და კულტურის დარგში. სიხარულით უნდა ვაღიაროთ, რომ გასული წელი ჩვენ წარმატებით დავასრულეთ. რაც დაგვირგვინდა იმით, რომ საქართველოს დროშა დამშვენდა ლენინის მეორე ორდენით ახალმა წელმა კიდევ ერთი დიდი

სიხარული მოგვიტანა — ეს გახლავთ შესანიშნავი მეტროპოლიტენის ნაგებობა. სიამაყე ქართული ტექნიკური აზრისა და ხუროთმოძღვრული ხელოვნებისა.

ამ წარმატებებში ჩვენც, ხელოვნების დარგის მუშაკებსაც, მიგვიძღვის ერთგვარი წვლილი და ჩვენი შრომის ეს მაღალი შეფასება გვაძლავს კიდევ უფრო ავამაღლოთ შემოქმედებითი უნარიანობა. ამისათვის თეატრებმა და მათმა ხელმძღვანელებმა მეტი პასუხისმგებლობით უნდა იმუშაონ. პასუხისმგებლობის ეს შეგნება მოეთხოვებათ რეჟისორებს, მსახიობებს, მხატვრებს, ჩვენს დრამატურგებს და იმ მუშაკების მთელ არმიას, რომლებიც მოწოდებულნი არიან ემსახურონ ისეთ ფაქიზსა და სათუთ ხელოვნებას, როგორიც თეატრია.

ჩვენ შეგვიძლია და ვალდებული ვართ ეს მაღალი მოვალეობა პირნათლად და კეთილსინდისიერად შევასრულოთ.

დოდო ანთაძე.

რესპუბლიკის სახალხო არტისტი

ქართული დრამატული საზოგადოება

1856 წელს, მეფის მთავრობის ვერაგი პოლიტიკის მეოხებით, გ. ერისთავის მიერ განახლებული პროფესიული ქართული თეატრი დაიხურა. წარმოდგენების მართვა რამდენიმე წლით შეწყდა. მაგრამ ქართული პროფესიული თეატრის ხელახლა აღდგენის იდეა ქართველ მოწინავე საზოგადოებაში არ გამქრალა. ამ საქმის მოგვარება იკისრეს გასულ საუკუნის სამოციანი წლების მწერალ-მოღვაწეებმა: ილია ჭავჭავაძემ, აკაკი წერეთელმა და სხვებმა. რომლებსაც სასცენო ხელოვნება ქართველი ხალხის ეროვნული გათვითცნობიერებისა და კულტურული დონის ამაღლების უდიდეს საქმედ მიაჩნდათ.

თეატრზე ამ ორი დიდი მწერალ-მოღვაწის შეხედულებებს სხვა მათი თანამებრძოლნიც იზიარებდნენ და ყველანი შეერთებული ძალით შეუდგნენ პროფესიული თეატრის აღდგენისათვის სამუშაოს, რაც 18 წლის მანძილზე — 1861 წლიდან 1879 წლამდე — მიმდინარეობდა.

1861 წლიდან თბილისსა და ქუთაისში სცენის მოყვარეთა წარმოდგენები იმართებოდა. შემდეგში მათ გორის, თელავის, ზუგდიდისა და საქართველოს სხვა ქალაქებისა და დაბასოფლების სცენის მოყვარენიც გამოეხმურნენ. სცენისმოყვარეთა წარმოდგენებს მთავარ ქალაქებში თვით სცენისმოყვარეთა მიერ არჩეული გამგეობები ხელმძღვანელობდნენ, სხვაგან კი მეტწილად წარმოდგენები სასცენო ხელოვნებით დაინტერესებულ საზოგადო მოღვაწეთა თაოსნობითა და მეთაურობით იმართებოდა.

სცენისმოყვარეთა წარმოდგენებმა მტკიცე ნიადაგი მოუშადა პროფესიული თეატრის აღდგენას. მათი მუშაობის 18 წლის მანძილზე გამოვლინდა და გაიწვრთნა სამსახიობო ძალები. ისეთი პირებიც გამოჩნდნენ, ვისაც რეჟისორობა შეეძლო და შემოქმედებითი მუშაობის პროცესში მათ ერთგვარი გამოცდილება მიიღეს. დაიწყო რეპერტუარის შექმნა-გაფართოება და გამოჩნდნენ დრამატურგები, დაგროვდა თვალსაჩინო რაოდენობის გარდერობი, ბუტაფორული ნივთები და სხვა. სპექტაკლების ღირსების თანდათანობით გაუმჯო-

ბესებამ გაამრავლა მაყურებელთა რიცხვი მაყურებელს თეატრში სიარული მოთხოვნილებად გადაექცა.

1878 წელს თბილისში საქმე იქამდე მივიდა, რომ სასცენო ხელოვნების მოღვაწეთა წინაშე მკვეთრად დაისვა პროფესიული თეატრის აღდგენის საკითხი. ყველა დარწმუნდა, რომ მისი აღდგენისათვის ნიადაგი ყოველმხრივ იყო მომზადებული და დაუყოვნებლივ უნდა გადადგმულიყო პრაქტიკული ნაბიჯები. გადაწყდა ე. წ. საცდელი სეზონის მოწყობა. სეზონის დამთავრების შემდეგ ერთხელ კიდევ უნდა აეწონ-დაეწონათ მდგომარეობა და ისე ემოქმედნათ. შედგა სათეატრო კომიტეტი, რომლის წევრებიც იყვნენ: დ. ყიფიანი, ნ. ავალიშვილი, ალ. სარაჯიშვილი, გ. თუმანიშვილი, დ. ბაქრაძე. თავმჯდომარედ არჩეულ იქნა დ. ყიფიანი.

1878 — 1879 წლების სეზონი საცდელი სეზონი იყო. ცდამ კარგი შედეგი გამოიღო. ამას შედეგად ის მოჰყვა, რომ გადაწყდა 1879 წლიდან დაარსებულიყო პროფესიულ მსახიობთა დასი. პროფესიული თეატრის პირველი სეზონი ამავე წლის სექტემბრის დასაწყისში გაიხსნა.

თეატრის ხელმძღვანელი ორგანიზაცია — სათეატრო კომიტეტი — უფრო კომპეტენტური რომ ყოფილიყო, იგი ახალი წევრებით შეივსო. ესენი იყვნენ: ილია ჭავჭავაძე, აკაკი წერეთელი, ივანე მაჩაბელი, დავით ერისთავი და დავით სარაჯიშვილი. სამუშაოდ სხვა ქალაქში გადაყვანის გამო კომიტეტის შედგენილობიდან გამოვიდა ალ. სარაჯიშვილი, რეორგანიზებული კომიტეტის თავმჯდომარედ ი. ჭავჭავაძე აირჩიეს.

კომიტეტის დავალებით დ. ერისთავმა და გ. თუმანიშვილმა პირველი პროფესიული დასი შეადგინეს (11 მსახიობის შედგენილობით). 1879 წ. 31 მაისს პირველი ხელშეკრულება დაიდო. დასი მაშინვე შეუდგა მუშაობას. 1879 წლის 1 (14) სექტემბერს აღდგენილმა პროფესიულმა თეატრმა გახსნა პირველი სეზონი. მაყურებელს უჩვენეს ბარბარე ჯორჯაძის კომედია „რას ვეძებდი და რა ვპოვე“ და რაფ. ერისთავის მიერ რუსულიდან

გადმოკეთებული ვოდევილი „ეჭვიანი“. სპექტაკლს პრესაც და მაყურებელიც აღფრთოვანებით შეხვდნენ.

ამის შემდეგ პროფესიული ქართული თეატრი აღარ დახურულა და მას მუდმივი ქართული თეატრი უწოდეს.

მცირერიცხოვან წევრთაგან შემდგარ და არაოფიციალურ ორგანიზაციას — სათეატრო კომიტეტს ყველაფრის გაკეთებისა არც უფლება ჰქონდა და არც საშუალება. ამიტომ ჩვენმა მოღვაწეებმა საჭიროდ დაინახეს უფრო ფართო და კომპეტენტური ორგანიზაციის შექმნა, რომლის გარშემო, გარდა თეატრალური მოღვაწეებისა და მწერლებისა, დაირაზმებოდა ჩვენი ქვეყნის პოლიტიკური და კულტურული ცხოვრებით დაინტერესებული საზოგადოების დიდი ნაწილი... და გადაწყდა თბილისში „ქართული დრამატული საზოგადოება“ დაარსებულიყო. სათეატრო კომიტეტმა წესდების შედგენა მიანდო ცნობილ მწერალს ნიკო ნიკოლაძეს. შემდეგ მოეწყო დრამატული საზოგადოების დამფუძნებელთა კრება. წესდების პროექტი განიხილეს, შეასწორეს და დასამტკიცებლად კავკასიის უმაღლეს მთავრობას — მეფისნაცვალს წარუდგინეს. ეს მოხდა 1879 წლის ზაფხულის დასაწყისში.

საზოგადოების დამფუძნებლები მეტწილად იყვნენ მწერლები. მსახიობები და სხვა დარგის მოღვაწენი. სულ 29 კაცი. მათ შორის: ი. ჭავჭავაძე, აკ. წერეთელი, დ. ყიფიანი, რაფ. ერისთავი, ალ. ყაზბეგი, ანტ. ფურცელაძე, ივ. მაჩაბელი, იონა მეუნარგია, ვასო აბაშიძე, კოტე ყიფიანი, ნიკო ავალიშვილი, ალ. ბერიძე (მხატვარი), იოსებ ბაქრაძე, ნიკ. ერისთავი და სხვანი.

წესდების დამტკიცება თითქმის ერთი წელიწადი გაჭიანურდა. ბოლოს, როგორც იქნა, დამფუძნებლებმა მიიღეს ოფიციალური ცნობა, რომ „დიდმა მთავარმა (იგულისხმება მიხეილ) კავკასიის მეფისნაცვალმა წესდების დამტკიცება ინება 1880 წლის 20 ივნისის თარიღით“.

წესდების მიხედვით დრამატულ საზოგადოებას ფართო სამოქმედო ასპარეზი ჰქონდა გადაშლილი: მისი სამოქმედო არე მართო თბილისით არ შემოიფარგლებოდა, — იგი სათეატრო საქმის მეთაურობა-ხელმძღვანელობას მთელი კავკასიის ფარგლებში კისრულობდა. სადაც კი ქართველები ცხოვრობ-

დნენ; მას უფლება ეძლეოდა ჰყოლოდა საკუთარი მსახიობთა დასი და სისტემატურად ემართა წარმოდგენები. ეძლია სუბსიდიები ქართულ წარმოდგენების მომწყობათათვის. გამოეცა საკუთარი ჟურნალი ან გაზეთი. მიეცა ჰონორარი დრამატურგებისათვის, საჭიროების კვალობაზე გამოეცხადებინა კონკურსი საუკეთესო პიესებზე. „მოეწყო მსახიობთა მოსამზადებელი დრამატული კურსები, დახმარება გაეწია მსახიობთათვის, შეეძინა უამრავი ქონება ამა თუ იმ საჭიროებისათვის, ჰქონოდა გამომცემლობა პიესებისა და ლიბრეტოების გამოსაცემად და სხვა.“

დრამატულ საზოგადოებას სავსებით დამოუკიდებლად მოქმედების უფლება არ ჰქონდა. წესდებაში ნათქვამი იყო, რომ „ყოველ თავის მოქმედებაში საზოგადოება ემორჩილება ცენზურის წესდებას და პოლიციის განკარგულებას“.

საზოგადოების მიერ დასახული მიზნების განხორციელებისათვის, რა თქმა უნდა, ფული იყო საჭირო. წესდებით საზოგადოების შემოსავალს შეადგენდა: საწევრო გადასახადები. წარმოდგენებიდან შემოსული ფული. გამოცემებიდან მიღებული თანხები და შემოწირულებანი.

წესების დამტკიცების შემდეგ დრამატული საზოგადოების ორგანიზაციულად ჩამოყალიბება თითქმის შეიძინა გავიანურდა და მხოლოდ 1881 წლის 18 (30) იანვარს მოწვეულ იქნა პირველი საერთო კრება. ამ კრებაზე აირჩიეს დრამატული საზოგადოების პირველი გამგეობა შემდეგი შემადგენლობით: ილ. ჭავჭავაძე (თავმჯდომარე). აკ. წერეთელი (თავმჯდომარის ახანაგი). კ. ყიფიანი (მდივანი), გ. თუმანიშვილი (ხაზინადარი). რაფ. ერისთავი, მიხეილ ქაიხოსროს ძე ყიფიანი და ნიკ. ქანანაშვილი. დაწყებული აქედან დრამატული საზოგადოება ხელმძღვანელობდა სათეატრო საქმეს.

1905 წლიდან ჩვენში სათეატრო საქმე განსაკუთრებულად გაიშალა. თბილისის დრამატულ საზოგადოებას საქმის გასაძლიერად არც ნივთიერი სახსრები ჰყოფნიდა და არც ფიზიკური შესაძლებლობა. ამიტომ ბუნებრივად წამოიჭრა ადგილებზე დრამატული საზოგადოებების დაარსების საკითხი. 1907 წ. დრამატული საზოგადოება დაარსდა ჭიათურაში. 1909 წელს ქუთაისში, 1903 წელს ბათუმში. ამავე პერიოდში ასეთივე საზოგადოებები და-

არსდა ფოთში. ოზურგეთში (მახარაძე), სურამში და სხვა ადგილებშიც.

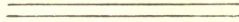
ახლად დაარსებული დრამატული საზოგადოებები წესდების მიხედვით დამოუკიდებელი ორგანიზაციები იყო და თვითეული მათგანი ადგილობრივი პირობების კვალობაზე მოქმედებდა, მაგრამ მათი მუშაობის არე შემოფარგლული იყო. ამიტომ. როცა დაისმებოდა ისეთი საკითხები, რომლებიც საერთოდ ქართული თეატრის საქმიანობას ეხებოდა, მაშინ ყველანი თბილისის დრამატულ საზოგადოებას მიმართავდნენ და ასეთ საკითხებს მასთან შეთანხმებით სწყვეტდნენ.

1911 წელს თბილისის დრამატული საზოგადოების მეტაურობით მოეწყო ახალგაზრდა მსახიობთა მოსამზადებელი ორწლიანი კურსები. ამ კურსებმა ბევრი ნიჭიერი მსახიობი შესძინა თეატრს.

1914 წელს სრულიად საქართველოს სცე-

ნისმოყვარეთა პირველი ყრილობა შედგა. ყრილობამ განიხილა თეორიული და პრაქტიკული საკითხები და დასახა ღონისძიებები, რაც ქართული თეატრის მუშაობას შემდეგში საფუძვლად უნდა დასდებოდა. მიღებულ ღონისძიებათა განხორციელებისათვის ბრძოლა დრამატულ საზოგადოებებს დაევალა. ამასთან გამოითქვა სურვილი, რომ ასეთი თათბირები შემდეგშიც ყოფილიყო მოწვეული. პირველმა მსოფლიო ომმა და მომდევნო ამბებმა ყრილობის დადგენილებათა განხორციელება შეაფერხა, მაგრამ ქართული დრამატული საზოგადოება მთელი ორმოცი წლის მანძილზე მაინც გაუძღვა ჩვენში სათეატრო საქმეს და საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებამდე იარსება.

სერგო გერსამია.

ტრადიციული დღესასწაული

ახალი ეპოქის ქართული ხელოვნება. უკეთესისა და მშვენიერებისაკენ სწრაფვის გარდა. აღამიანს იმაზეც აფიქრებს. რითაც წინათაც იყო იგი გამსჭვალული: საზოგადოებრივი ინტერესით. მოვალეობის მოქალაქეობრივი შეგნებით, პატრიოტიზმითა და თანადროულობის დიდი გრძნობით. ამიტომ არის. რომ ყველა ჩვენგანი 14 იანვარს მოწიწებით ხრის თავს დიდი მოღვაწის, პროფესიული თეატრის ფუძემდებლის გიორგი ერისთავის ნათელი და საპატიო ხსოვნის წინაშე.

116 წლის წინათ, 1850 წლის 14 იანვარს (ძველი სტილით 2 იანვარს). გიორგი ერისთავის ხელმძღვანელობით პირველი პროფესიული წარმოდგენა გაიმართა განახლებულ ქართულ სცენაზე. ალა მაჰმად ხანის მიერ მთელს აღმოსავლეთ საქართველოსთან ერთად დარბეულ და განადგურებულ ერეკლეს კარის თეატრს აღმოუჩნდა ღირსეული გამგრძელებელი.

გიორგი ერისთავი იყო რეჟისორიც. პედაგოგიც. ანტრეპრენიორიც, დრამატურგიც, მსახიობიც. მან აღადგინა და ამავე დროს მტკიცე საფუძველი ჩაუყარა ახალ ქართულ რეალისტურ თეატრს. მართალია, აღდგენილმა თეატრმა დიდხანს ვერ იარსება, მაგრამ მის თეატრალურ ხელოვნებაში განმტკიცებულმა რეალისტურმა მეთოდმა შემდეგშიც იხარა. ამ გზიდან ჩვენს თეატრს არასოდეს გადაუხვევია.

ქართული თეატრის აღდგენის აღსანიშნავ დღედ 14 იანვარი პირველად 1884 წელს იღღესასწაულეს. შემდეგ წლებში თბილისის დრამატული დასი და სახალხო თეატრები მუდამ დიდი ზეიმით აღნიშნავდნენ ამ თარიღს. ასევე ხდებოდა ქუთაისსა და საქართველოს სხვა ქალაქებშიც.

საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ 14 იანვარი იქცა ქართული თეატრის საზეიმო დღედ. 1923 წელს კოტე მარჯანიშვილის ხელმძღვანელობით რუსთაველის თეატრში მოეწყო ამ დღისადმი მიძღვნილი საზეიმო წარმოდგენა; აჩვენეს ზურაბ ანტონოვის კომედია „მზის დაბნელება საქართველოში“.

ასე გაგრძელდა 1927 წლამდე, მაგრამ შემდეგ ეს დღესასწაული დავიწყებას მიეცა.

1962 წლიდან რესპუბლიკის ხელმძღვანელორგანოების გადაწყვეტილებით კვლავ აღდგა „ქართული თეატრის დღე“ და იგი ყოველწლიურად იმართება. წლებს ამ თარიღს დაემთხვა ქართული დრამატული საზოგადოების 85 და საქართველოს თეატრალური საზოგადოების 20 წლისთავი.

ქართული დრამატული საზოგადოება — თეატრალური საზოგადოებრივი ორგანიზაცია შეიქმნა 1881 წლის 17 იანვარს. მისი მიზანი იყო ხელი შეეწყო ქართული ეროვნული თეატრის განვითარებისათვის, გაეერთიანებინა ქართული თეატრის პროფესიული მოღვაწეები. მისი პირველი თავმჯდომარე იყო ილია ჭავჭავაძე. მოადგილე — აკაკი წერეთელი. გამგეობაში შედიოდნენ აგრეთვე რაფიელ ერისთავი, კოტე ყიფიანი, გიორგი თუმანიშვილი, მიხეილ ყიფიანი და კონსტანტინე ქანანაშვილი.

ქართული დრამატული საზოგადოება დიდ მატერიალურ დახმარებას უწევდა თბილისის ქართულ დრამატულ დასს. მას ჰქონდა განყოფილებები ქუთაისში, ჭიათურასა და ბათუმში, რომლებიც ხელმძღვანელობდნენ ადგილობრივ პროფესიულ და სცენისმოყვარეთა თეატრებს. ამ საზოგადოების გამგეობამ 1914 წელს მოიწვია ქართველ სცენისმოყვარეთა პირველი ყრილობა, რომელმაც განიხილა შემოქმედებითი და საპროგრამო საკითხები.

ქართულმა დრამატულმა საზოგადოებამ იარსება 1921 წლამდე. ილია ჭავჭავაძის ინიციატივით შექმნილი დრამატული საზოგადოების ვალდებულებანი საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ თვით სახელმწიფომ იკისრა. მან თეატრებს პირველი დღიდანვე დაუნიშნა დოტაცია და ამით მტკიცე მატერიალური ბაზა შეუქმნა. ასეთმა ზრუნვამ თეატრების შემოქმედებითი მუშაობა უფრო მეტად განამტკიცა. შემოქმედი მუშაკები მეტი ენთუზიაზმით შეუდგნენ მუშაობას. არნახული ტემპით განვითარდა ხელოვნების ყველა დარგი. განსაკუთრებული წინსვლა დაეტყო ქართულ თეატრალურ ხელოვნებას.

ნებას. თეატრებთან გაიხსნა არა ერთი და ორი სტუდია. მუსიკალური სკოლა. დაარსდა თეატრალური ინსტიტუტი. შეიქმნა ხელოვნების მუშაკთა მრავალრიცხოვანი არმია. რომელიც მოითხოვდა ერთ შემოქმედებითს ორგანიზაციაში გაერთიანებას.

ცხოვრებამ დააყენა ისეთი დაწესებულების დაარსების საკითხი, რომელიც ქართული თეატრალური ხელოვნების მძლავრი საზოგადოებრივი ორგანიზაცია გახდებოდა და თეატრის ყველა შემოქმედ მუშაკს გააერთიანებდა. და მართლაც შეიქმნა საქართველოს თეატრალური საზოგადოება.

თეატრალური საზოგადოების დაარსების აზრი საქართველოში წინათაც არსებობდა. მაგრამ იგი დიდ სამამულო ომში გამარჯვების შემდეგ უფრო რეალური გახდა. რადგან დიდი გეგმები დაიხსნა ჩვენი ქვეყნის სამეურნეო და კულტურული მშენებლობის დარგში. ამასთან დაკავშირებით, ცხადია, სცენის მუშაკთა წინაშე წამოიჭრა ახალი ამოცანები. რომელთა განხორციელებაში თეატრალური საზოგადოებასაც უნდა მიეღო აქტიური მონაწილეობა.

1945 წლის დეკემბერში მოწვეულ იქნა პირველი დამფუძნებელი ყრილობა, რომლის პირველმა პლენუმმა საზოგადოების პრეზიდიუმის თავმჯდომარედ აირჩია აკაკი ხორავა. მოადგილედ შალვა დადიანი, ხოლო პასუხისმგებელ მდივნად სერგო გერსამია. ამით გარდა პრეზიდიუმის წევრებად აირჩიეს ვერიკო ანჯაფარიძე. დოდო ანთაძე. დავით ანდლულაძე. შალვა აფხაიძე. იოსებ გრიშაშვილი. აკაკი ვასაძე. ალექსანდრე თაყაიშვილი, შალვა ღამბაშიძე და სანდრო შანშიაშვილი.

ახლად ჩამოყალიბებულ საზოგადოებას რესპუბლიკის ზემდგომმა ორგანოებმა პირველ ხანს ერთდროული დახმარების სახით მისცეს 400.000 მანეთი, ხოლო რუსეთის თეატრალურმა საზოგადოებამ დაუბრუნებელი სესხის სახით — 100.000 მანეთი. ამავე დროს საზოგადოების შემდგომი მუშაობის გასაშლელად მოეწყო დამხმარე საწარმოები. რომლებიც თანდათანობით საზოგადოების მუდმივი შემოსავლის წყაროდ და მატერიალურ ბაზად გადაიქცნენ. ამან თეატრალურ საზოგადოებას საშუალება მისცა გაეშალა ნაყოფიერი შემოქმედებითი მუშაობა.

აკაკი ხორავას შემდეგ საზოგადოებას 10 წელიწადზე მეტს თავმჯდომარეობდა ცნობილი მწერალი და საზოგადო მოღვაწე შალვა

დადიანი. რომლის გარდაცვალების შემდეგ მცირე დროით კვლავ აკ. ხორავამ განაგრძო თავმჯდომარეობა, — 1960 წლიდან კი ამ პოსტზე აირჩიეს დრამატურგი მიხეილ მრეველიშვილი. 1962 წლიდან საზოგადოების პრეზიდიუმს თავმჯდომარეობს რესპუბლიკის სახალხო არტისტი დოდო ანთაძე.

საქართველოს თეატრალურ საზოგადოებას კეთილშობილი და საპატიო მოვალეობა აკისრია. იგი მოწოდებულია დაეხმაროს ხელოვნების ჩაყენებას ხალხის სამსახურში. თეატრის ცხოვრებასთან დაახლოებას და მათ შორის მჭიდრო კავშირის განმტკიცებას.

საქართველოს თეატრალური საზოგადოების მოღვაწეობაში ყოველთვის დგას ერთი მთავარი საკითხი — ჩვენი თეატრალური კულტურის შემდგომი ამაღლება. თეატრის მუშაკთა დაოსტატება. საზოგადოებამ ცოტა მუშაობა როდი გასწია, რათა გამოეველინებინა დრამატურგთა ახალი კადრები, ამაღლებულიყო სცენის ოსტატთა კვალიფიკაცია. ამ მიზნით ეწყობოდა კონკურსები თანამედროვეობის თემაზე დაწერილ პიესებზე. ბევრ მსახიობსა და რეჟისორს მიეცა შემოქმედებითი მივლინება, ეწყობა წარმოდგენების გარჩევადისპუტები, სემინარები, თეატრალური მხატვრების ნამუშევართა გამოფენები როგორც ჩვენს რესპუბლიკაში, ისე რესპუბლიკის გარეთ. მაყურებელთა კონფერენციები. შემოქმედებითი საღამოები, იუბილეები და მრავალი სხვა.

ყოველივე ეს გარკვეულად დაეხმარა ჩვენს თეატრებს მხატვრული ოსტატობის ამაღლებაში. მიღწევები დიდია. მაგრამ საკმარისი მაინც არ არის. გასაკეთებელი ჯერ კიდევ ბევრია. მხოლოდ პრინციპული. მეგობრული კრიტიკითა და ანალიზით შეიძლება ჩვენი თეატრების მუშაობაში არსებული ჩრდილოვანი მხარეების აღმოფხვრა და თეატრალური ხელოვნების იმ სიმაღლეზე აყვანა, როგორსაც მოითხოვს ჩვენი ხალხის აწმყო და მომავალი.

ქართული თეატრის დღე ჩვენში ყოველთვის საბჭოთა კავშირისა და მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნის ხელოვანთა ურთიერთობის ზრდისა და განმტკიცების. ძალთა დთვალეობის, მხატვრული და იდეური დონის შემოწმების, თეატრის პრესტიჟისა და გავლენის ამაღლებისათვის ბრძოლის ნიშნით ეწყობა.

ნიკო შვანგირაძე.

სახელოვანი ონი ფილი

ჩვენს თეატრს დაარსებიდანვე ეროვნულ-გამათავისუფლებელი იდეების პროგრესული იდეების პროპაგანდა დაეკისრა. ქართული თეატრი თავიდანვე ქართული კულტურის ძლიერი კერა იყო, ტრიბუნა იყო. საიდანაც გაისმოდა ქართული სიტყვა. მგზნებარე პატრიოტული მოწოდება. თეატრი ჩვენი ხალხისათვის არასდროს ყოფილა გასართობი, თავშესაქცევი, დროის გასატარებელი ადგილი: იგი იბრძოდა საკაცობრიო იდეალებისათვის. ხალხის ეროვნული თავისუფლებისათვის.

ჩვენი ხალხის დიდი მოჭირნახულენი ილია ჭავჭავაძე. აკაკი წერეთელი და ქართული კულტურის სხვა გამოჩენილი მოღვაწენი დიდ ყურადღებას უთმობდნენ თეატრს. ისინი თეატრს ერთერთ მძლავრ იარაღად სთვლიდნენ ხალხში ეროვნული თვითცნობიერების შესატანად, მას წმინდა ტაძარს უწოდებდნენ, რომელმაც ხალხს გონებრივი და ესთეტიკური საზრდო უნდა მიაწოდოს. ამიტომ იყო, რომ ილია და აკაკი ასეთ მხურვალე მონაწილეობას იღებდნენ ქართული თეატრის საქმიანობაში. დრამატული საზოგადოების მუშაობაში. ეს საზოგადოება ქართულ თეატრს დახმარებას უწევდა იდეოლოგიის სფეროში—რეპერტუარის შედგენაში. — ამასთანავე შეძლებისდაგვარად მატერიალურადაც ეხმარებოდა. ილიას და აკაკის სახით ქართული მწერლობა გვერდში ედგა თეატრს და თავის მზრუნველობას არ აკლებდა.

დრამატული საზოგადოების მაგივრობა საბჭოთა ხელისუფლების პირობებში თეატრალურ საზოგადოებას დაეკისრა. მისი დაარსების ინიციატივა თავს იღვა ჩვენმა გამოჩენილმა საზოგადო მოღვაწემ და მსახიობმა. საბჭოთა კავშირის სახალხო არტისტმა აკაკი ხორავამ. ეს მოხდა 1945 წელს. ჩვენი ხალხის ღრმა მწუხარებისა და სიხარულის წელს. მან თავის გარშემო შემოიკრიბა ხელოვნების თვალსაჩინო მოღვაწენი და საფუძველი ჩაუყარა თეატრალურ საზოგადოებას. უკანასკნელს საგრძნობი მატერიალური და მორალური დახმარება აღმოუჩინა ჩვენმა ხელისუფლებამ და იმ დროისათვის კარგა მოზრდილი თანხებიც მისცა მუშაობის გასაშლელად.

თეატრი, ისევე როგორც ჩვენი ხალხის სხვა კულტურული ცენტრები. სახელმწიფოს ხელშია და ამიტომ, დრამატული საზოგადოებისაგან განსხვავებით. თეატრალურ საზოგადოებას სხვა პირობებში მოუხდა მუშაობა.

მახსოვს. რა აღტაცებით შეუდგნენ საქმეს საზოგადოების პირველი თავმჯდომარე აკ. ხორავა და მთელი პრეზიდიუმი. საზოგადოების მუშაობაში ჩაებნენ ჩვენი თეატრის გამოჩენილი მოამაგენი. ხელოვნების მუშაკები, მწერლები იოსებ გრიშაშვილი. სანდრო შანშიაშვილი და სხვები, რომლებიც არც დროს იმურებდნენ, არც გამოცდილებას და თეატრალურ საზოგადოების საქმიანობაში აქტიურ მონაწილეობას იღებდნენ. პირველი ხანებიდანვე ეწყობოდა მოხსენებები სასცენო ხელოვნების. რეპერტუარისა და სხვა აქტუალურ საკითხებზე. თეატრალურ საზოგადოებაში და თვით თეატრებში მსახიობთა და მაყურებელთა მონაწილეობით ეწყობოდა მიმდინარე სპექტაკლების განხილვა; ასეთივე განხილვები ეწყობოდა რაიონებში. პირველ ხანებში შედარებით სუსტი იყო საზოგადოების მატერიალური ბაზა. ამიტომ მთავრობის ნებართვისა და მისი მზრუნველობის შედეგად მოეწყო საწარმოო განყოფილება

თავიდანვე პრეზიდიუმმა განსაკუთრებული ყურადღება დაუთმო თეატრის საკითხებზე შრომების, მემუარული ლიტერატურის, თეატრის გამოჩენილ მოღვაწეებზე მონოგრაფიების, პიესების გამოცემის საქმეს. პრეზიდიუმი ითვალისწინებდა. რომ თუ ასეთი ლიტერატურა არ გვექნებოდა. შეუძლებელი იქნებოდა ქართული თეატრის დიდი ეროვნული დანიშნულების გაშუქება. შეიძლება ითქვას. რომ ამ მხრივ თეატრალურმა საზოგადოებამ საპატიო როლი შეასრულა. დიდი ეროვნული. საზოგადოებრივი საქმე გააკეთა. მის საქმიანობას შემდეგში ხელმძღვანელობდა გამოჩენილი მწერალი, დრამატურგი. საზოგადო მოღვაწე, ქართული თეატრალური ხელოვნების მესვეური. ჩვენი საყვარელი შალვა დადიანი. რომელთან მუშაობაც, მახსოვს. ყველას სიამოვნებას ჰგვრიდა. ამის შემდეგ საზოგადოებას ერთხელ კიდევ ჩაუდგა სათავეში მისი

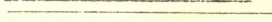
დამაარსებელი აკ. ხორავა. შემდეგ კი იგი შე-
ცვალა მწერალმა მიხ. მრეელიშვილმა.

დღეს ამ სახელმძღვანელო და საკმაო ავტო-
რიტეტის მქონე საზოგადოებას ხელმძღვანე-
ლობს ქართული თეატრის თვალსაჩინო მოღ-
ვაწე, რესპუბლიკის სახალხო არტისტი და რე-
ჟისორი დოდო ანთაძე.

თეატრალურმა საზოგადოებამ არსებობის

ძნელი და სახელოვანი გზა განვლო, ბევრი რამ
გააკეთა. მაგრამ გასაკეთებელი უფრო მეტი
დარჩა. მას ყველა პირობა აქვს, რომ მეტნა-
ყოფიერებითა და ენერგიით განაგრძოს მუშა-
ობა და კეთილად შეასრულოს ის ამოცანა,
რასაც მას ხალხის, ეროვნული კულტურის ინ-
ტერესები უკარნახებს.

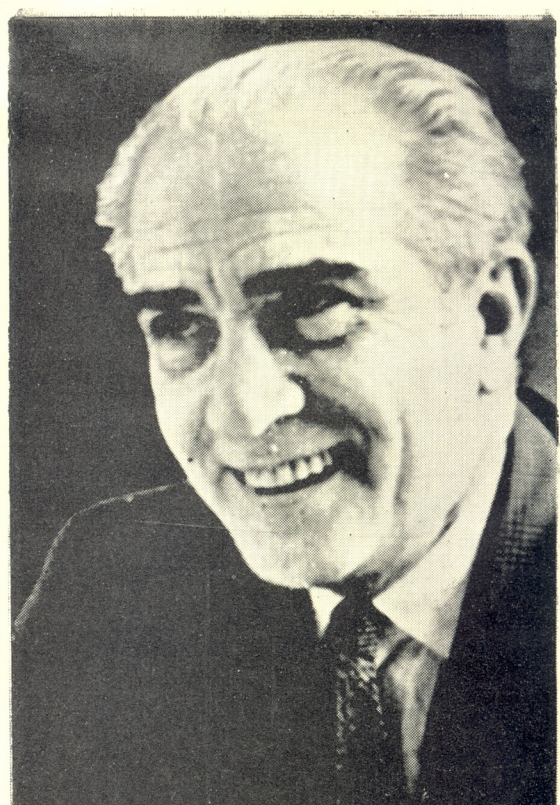
შალვა აფხაიძე

საქართველოს თეატრალური საზოგადოების პირველი პრეზიდიუმის წევრები:
ა. ხორაბა, შ. ღაღიანი, დ. ანდლულაძე, დ. ანთაძე, ვ. ანჯაფარიძე, ა. ვასაძე,
ი. გრიშაშვილი, შ. ლამაზიძე, ს. ზერსამია, ა. თაყაიშვილი,
ს. შანშიაშვილი, ვ. ჰინაძე. 1945 წ.

საქართველოს თეატრალური საზოგადოების
პრეზიდიუმის თავმჯდომარე
მინილ მრეკლიშვილი
1960 — 1962 წ.წ.

საქართველოს
საზოგადოებრივი
მედიის ცენტრი

საქართველოს თეატრალური საზოგადოების პრეზიდიუმის წევრთა ერთი ჯგუფი.

საქართველოს თეატრალური საზოგადოების

პრეზიდიუმის თავმჯდომარე

დოდო ანთაძე

თარიღები და სინამდვილე

ამბობენ, ღირსშესანიშნავი თარიღები გაშვალა და დავიღუპენითო. სხვისა არ ვიცი და, მე კი ამას სასიქადულოდ ვთვლი. სულიერად უმწეოთა და გვართი ღარიბთა თუ არა ექნებათ რა მოსაგონარი და თაყვანისსაცემო, არავინ ეყოლებათ სახსენებელი. არა შეაყვარებთ რა წარსულსა და მავალითად არ გაიხდიან იმ წინაპართა ცხოვრებას და ბრძოლას. რომელთაც თავისი გუშინდელით ჩვენს დღევანდელს გზა გაუხნათეს. შრომა და ჭირთათმენა ასწავლეს; იმ ქართული ანდაზისა არ იყოს — შვილმა თუ მამას აჯობა — ეს სიკეთეა მამულისა, მაგრამ ამით შარავანდელი მშობლისა კი არ იჩრდილება, არამედ იზრდება!

მართალია, დრო თაობებით ამაყობს. თაობა თავისი ფალავნებითა და ამ ფალავანთა მონახვეჭარით. მაგრამ თაობათა შეჯიბრი ჩვენი ცხოვრების წინსვლისა და აღმავლობის უწყვეტი ჩაჭვია. დღეს თუ ქართული დრამატული საზოგადოების ოთხმოცდახუთი წლისთავია, ამას საქართველოს თეატრალური საზოგადოების ოცი წლისთავიც ემატება და ორივე ერთად საუკუნეს აჭარბებს. ეს-კი თავისთავად თეატრალური კულტურის დიდი ტრადიციების აღორძინებაზე და წინსვლაზე ღალადებს.

ქართველ მოღვაწეთა საზრუნავი მე-19 საუკუნეში, სხვა ბევრ საზრუნავთა შორის, ეროვნული თეატრის ბედიღბალიც იყო. ქართველი ხალხის ტკივილების მომფრინებელი და მისი ნატურის ფიქრთმფლობელი დიდი ილია დღე — თუ ბანკის საქმეებში იქეჩებოდა. რათა ერი უმიწაწყლოდ არ დარჩენილიყო, საღამოთი წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების ქველმოქმედებაზე ზრუნავდა, რომ კაცი უანბანო არ ყოფილიყო, — დამით თავის სამუშაო ოთახში ჩაკეტილი ხან ოთარანთ ქვრივს მოუხმობდა საბაასოდ, ხან ლუარსაბ თათქარიძეს საკიცხავად და ხან თანამოკალმეთ ერის საკეთილდღეო მომავალზე საზრუნავად. სწორედ ამ მზრუნველობამ და ეროვნული თეატრის სიყვარულმა დაბადა „ქართული დრამატული საზოგადოება“ და

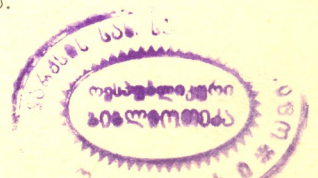
სწორედ ამ საზოგადოებამ შეუწყო ხელი ხელოვნების იმ ტაძრის დადგენას. სადაც თვითმპყრობელობის დროს უფლებაყრილი ქართული სიტყვა ობლად ღალადებდა მრევლში.

მაგრამ ამ ორი თარიღის გაერთიანება ანგარიშგებაც არის და, მაშასადამე, შედარებაც. თუ ილიას „ივერია“-ზე ხელისმომწერთა სიმცირე აწუხებდა. ჩვენ შეგვიძლია თამამად წარვსდგეთ მის წინაშე და სიხარულით მოვახსენოთ. რომ დღეს ქართული ჟურნალ-გაზეთების ერთდროული ტირაჟი მილიონს აჭარბებს. თუ მამა ქვეყნისა ათიოდ სწავლულ აგრონომსა და ინჟინერზე ოცნებობდა, დღეს მათი სიმრავლე ხუთნიშნისანი რიცხვით იზომება. თუ ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოება თავის წევრებს და რწმუნებულებს თითებზე ითვლიდა, დღეს მეცნიერთა. მწიგნობართა და ხელოვნების მუშაკთა დასი ერეკლე მეფის ლაშქრონის ხუთჯერ მაინც აღემატება. ხოლო მათ შორის ქართული თეატრის ოსტატთა ოჯახი საბჭოთა სცენის მოწინავე რიგებში დგას.

ცხადია, ეს რიცხობრივი აღმავლობა ხარისხობრივი წარმატების საწინდარია და სწორედ ამ წარმატებაზე ყოველდღიურად უნდა იზრუნოს საქართველოს თეატრალურმა საზოგადოებამ სხვა შემოქმედებითს ორგანიზაციებთან ერთად.

არე მოღვაწეობისა თვალუწვდენელია. ეპოქა რთული და ბევრის მომთხოვნია. აბჯარასხმული მხედრონის საქართველო წავიდა და სოციალისტურ სამყაროში ეროვნული საკითხი მყარ ნიადაგზე დადგა, მაგრამ ეპოქალურ ძვრებს ახალი ამოცანები მოჰყვა. საჭიროა დიდი ალლო და თავდადებული შრომა, რომ განათლებულ ერთა ოჯახში დარჩე. წარსული ამის სრულ უფლებას გვაძლევს, მომავალი ჩვენი შრომით და ცოდნით იჭედება. მართალია, ჩვენ ეთიკური უფლება არა გვაქვს ვწეროთ ისტორია ჩვენი ქვეყნისა, რადგან შეფასება ნამოღვაწარისა საბოლოოდ მომავლის საქმეა. მაგრამ ჩვენ არც იმისი უფლება გვაქვს — ისტორია გავადარებოთ და საკვები არ მივცეთ ხვალინდელ დღეს.

86101

მეოცე საუკუნე ჯადოსნურია თავისი პოლიტიკური, სოციალური და ტექნიკური ძვრებით. დრო და სივრცე ჰკარგავს ჩვენთვის ჩვეულებრივ განზომილებას. გუშინ ზღაპარში მოყოლილი დღეს ხელშესახები ხდება. ზღვარი აღარა აქვს ადამიანის გონებას და ახლა ის უკვე კოსმიურ სივრცეებში იჭრება. მსოფლიოს პირველმა კოსმონავტმა იური გაგარინმა შეუტნობის ზღვარი გადალახა, ამირანივით ღმერთებს შეეჭიდა და ჰამლეტის „საკითხავი“ მოხსნა. — იქ მხოლოდ უსასრულობა და შავეთიანო. — გვამცნო გაგარინმა და თანაც დასძინა. — ამ შავეთში ჩვენი დედამიწა წარმტაცად ბრწყინავს და ფერთა კრთომაში ლივლივებსო... ამ დღიდან კაცობრიობა სამუდამოდ გამოეთხოვა ზღაპრებს. ზღაპრები მათემატიკურმა ფორმულებმა შესცვალეს. ახლა ფოლადის სამუშაო ზედაპირი მილიმეტრის მესამედებით იზომება. მისი გამძლეობა გრადუსების მეათედებით. ზუსტად გაანგარიშებული. ცაში ატყორცნილი ლითონის ბურთი წუთში გვაკავშირებს დედამიწის ყველა კუთხესთან და მთვარეზე გადაღებულ სურათებს უკან გვიგზავნის. ჩვენ შევჩერებივართ მზეთუნახავის საოცნებო სარკეს. ვუყურებთ, ვუსმენთ და გავკვირვების დროც აღარ გვრჩება.

ამ სასწაულების ზეგავლენის წყალობით ჩვეული წონასწორობა დაირღვა და ოდესღაც საოცნებო გარემო გაშიშვლებულ სატრფოს დაემგვანა. ცხოვრების რითმის კიბერნეტიკულმა სისწრაფემ აიყოლია. ინფორმაციათა სიმრავლემ ყოველივე მოლოდინს გადააჭარბა. ადამიანის ემოციურ სამყაროში ხელოვნების აღქმის ახალი საშუალებანი შემოიჭრნენ. კინომ, რადიომ და ტელევიზიამ მტკიცედ დაიმკვიდრეს თავისი ადგილი ყოფაში და ყოველივე ამან ადამიანი ციბრუტივით დაატრიალა იმ ოცდაოთხ საათიან დღე-ღამეში, რაც ბუნებამ დაუწესა მას ჯერ კიდევ ადამიანს დროს.

დროის ბალანსის ამ დაძაბულობამ. უპირველეს ყოვლისა. ადამიანის ოდით მეგობრებ-

ბი, მისი სულის მესაიდუმლოენი — მხატვრული სიტყვა და თეატრი შეავიწროვა. ზოგიერთმა სულსწრაფმა თეორეტიკოსმა დასავლეთში ანტირომანის, ანტიდრამის და საერთოდ ანტიემოციის უცნაური თეორიები წამოაყენეს. ჩვენში ზოგმა ლირიკას ფიზიკა დაუპირისპირა და ზოგმა ტრადიციას ნოვატორობა. ეგ არის, რომ ცოცხალ სიტყვას ვერაფერი ვერ მოუხერხეს. რადგან დამუხცება კაცობრიობისათვის სასიკვდილო აღმოჩნდა.

სიტყვა ყოფის საძირკველია. სიტყვის უგულვებელყოფამ შეიძლება კატასტროფამდე მიიყვანოს თეატრი, თუ თეატრმა ცოცხალი სიტყვის მეშვეობით არ შეინარჩუნა თრთოლვა უშუალო განცდისა, გრძნეულება თვალეში ცქერისა, ერთი სიტყვით მაყურებელთან უშუალო კონტაქტისა. როგორც ამას თეატრალეები ამბობენ. და ამ კონტაქტის გაღრმავების ახალი საშუალებანი.

ეს ყველაფერი მსახიობის და მთელი ანსამბლის უზენაეს ოსტატობას და მშობლიური სიტყვის განსაკუთრებულ მოვლას მოითხოვს. ქართული სიტყვა გამობრძმედილია საუკუნეებთან ჭიდილში, მას ურთულესი განცდების გადმოცემის ყოველგვარი საშუალება აქვს და ის კოსმიურ ერაშიაც იპოვის გზას ადამიანის გულისაკენ. თუ გულს და სიტყვას ერთმანეთთან დაგაკავშირებთ.

მსახიობის დაოსტატებაზე შეუწელებელი ზრუნვა. სიტყვის და თეატრის მჭიდრო კავშირი. ქართული მეტყველების უზადო ფლობა, კარგის წახალისება და გზაფართო ნიჭს, სუსტის დროულად მხილება და პირუთვნელი განსჯა. — აი ასპარეზი საქართველოს თეატრალური საზოგადოების მოღვაწეობისა; და თუ შეგვრჩა მეტყველება წაუბილწავი და თუ მეტყველი თავის იარაღს ოსტატურად გამოიყენებს. ქართულ თეატრს არაფერი გაუჭირდება. ჩვენი მიზანი ეს იყო და მომავალშიც ეს უნდა დარჩეს.

მიხეილ მრავლიშვილი

ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე

დიდი სახალხო ტრიზუნა

1850 წელს საფუძველი ჩაეყარა პროფესიულ თეატრს. ამ საშვილიშვილო საქმის ინიციატორი გ. ერისთავი იყო. 2 (14) იანვარს წარმოადგინეს „გაყრა“. ეს დიდი ეროვნული თეატრალური დღეა, რომელიც განსაკუთრებული სიყვარულითა და პატივისცემით აღინიშნება ყოველწლიურად. ასთხუთმეტი წელი გვაშორებს ამ დღეს, მაგრამ ისტორიამ წმინდად შეინახა იმ ადამიანთა ნაღვაწი და ნაამბავარი. ვინც ასე შთაგონებით ქმნიდა პირველ ქართულ პროფესიულ სპექტაკლებს, ვინც უანგაროდ ემსახურებოდა იმუამინდელ თეატრალურ კულტურას. ისინი იყვნენ ნამდვილი პატრიოტები და მხოლოდ მათ თავდადებას უნდა ვუმაღლოდეთ პროფესიული თეატრის შექმნას.

სხვაგვარი მიზანი ჰქონდა ქართულ თეატრს. და ჩვენც სწორედ იმიტომ ვზეივობთ ქართული თეატრის დღეს, რომ იგი ვაჟკაცურად, დიდი პატრიოტული გზნებით ემსახურება თავის ხალხს:

გ. ერისთავის მიერ დაფუძნებულ თეატრს შემდეგ სათავეში ჩაუდგინენ ი. ჭავჭავაძე და ა. წერეთელი. მძიმე იყო იმუამინდელი თეატრის მდგომარეობა, მაგრამ დიდი მოვალეობის შეგნება მათ მატებდა ძალასა და ენერჯიას. ილია ჭავჭავაძე ამ ოთხმოცდახუთი წლის წინათ წერდა: „ძლივს ერთი ადგილი მაინც გვექნება, საცა ჩვენის ენით ვილხენთ, ჩვენის ენით ვინაღვლებთ. ჩვენის ენის მოწყალეობით გავიტარებთ თვალწინ ჩვენს ცხოვრებასა მთელის მისის ჭკუისა და გულის მონაგართა“.

მე-19 საუკუნის თეატრი დიდი ზნეობრივი სიწმინდის. მაღალი მოქალაქეობრივი პათოსის თეატრი იყო. მან პირნათლად შეასრულა „კაცის გრძნობისა და ჭკუის გამაფაქიზებელის“ როლი. თეატრის მესვეურებმა სწორად განსაზღვრეს თეატრის დანიშნულება და პრაქტიკულადაც გაამართლეს იგი.

ეს არის მაღალი მოქალაქეობრივი. დიდი რეალისტური თეატრის ტრადიცია, რომელიც ძვირფას მემკვიდრეობად მიიღო ახალმა ქართულმა საბჭოთა თეატრმა.

კ. მარჯანიშვილმა და ს. ახმეტელმა თავიანთ მოწაფეებთან ერთად საფუძველი ჩაუყარეს

ქართულ საბჭოთა თეატრს და მანამდე არნახულ სიმაღლეზე აიყვანეს იგი. ქართული საბჭოთა თეატრის სახელი გასცდა ჩვენი რესპუბლიკის ფარგლებს და იგი შეფასდა როგორც საბჭოთა კულტურის დიდი მონაპოვარი.

სწორედ ახალი ქართული საბჭოთა თეატრის ხელოვნებამ შთააგონა ძველი თეატრის დიდი მოღვაწე ვ. გუნია. როცა თქვა: „ახლა რომ მოგვკდე, არას ვინაღვლი. რადგან ჩემი თვალით ვნახე ის, რაზედაც ვოცნებობდი. რასაც სიზმრად ვლამობდი... ბედნიერი ხართ, ჩვენზე უფრო ბედნიერი. რომ თქვენ წილად გხვდათ საქართველოს სულის უკვდავების მტკიცება და ღალადისი“.

ჩვენ უკვე გვაქვს ქართული საბჭოთა თეატრის მდიდარი ტრადიციები. გვაქვს მანამდე უჩვეულო პრობლემებისა და თემების, დიდი მხატვრული ძალის სპექტაკლები. გვყავს ქართული საბჭოთა თეატრის კლასიკოსები. რეჟისურიდან გნებავთ თუ აქტიორული ხელოვნებიდან.

ყოველი თაობის მონაპოვარი ძვირფასია და მხოლოდ მის საფუძველზე იზრდება და მდიდრდება მომავალი ხელოვნება. ამ შინაგან უწყვეტ კავშირშია მისი ძალაცა და უკვდავებაც, მონაპოვრის დაცვა და ახლის ძიება. ეს არის ჭეშმარიტად დიდი, რეალისტური ხელოვნების გზა და ამას გვიდასტურებს თეატრალური კულტურის მთელი ისტორიაც.

თანამედროვე ქართული თეატრი მოვალეა დიდი სიფაქიზით, დაკვირვებით სწავლობდეს იმას, რაც საუკეთესოა წარსულში, თავის შემოქმედებითს არსენალს ამდიდრებდეს თანამედროვე თეატრალური მიღწევებით, შემოქმედებითად იყენებდეს სხვა მოძმე ხალხების მიღწევებს. აგრეთვე თანამედროვე დასავლეთ ევროპის პროგრესული თეატრალური კულტურის წარმატებებს. მაგრამ არასოდეს არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ ქართული ეროვნული თეატრი, — როგორც ამას მართებულად წერდა ს. ახმეტელი — უპირველესად უნდა ეყრდნობოდეს „თავის შინაგან წყაროებს და ამ წყაროებს მარტო ადგილობრივი მნიშვნელობა კი არა აქვს, არამედ საერთოც“...

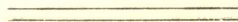
ქართული თეატრის დღე ასე ზეიმურად რომ აღინიშნება, არა მარტო აჯამებს განვლილ მუშაობას, არამედ ახალ პერსპექტივებზეც ამახვილებს ყურადღებას. 14 იანვარს უკვე დამთავრებულია თეატრალური სეზონის პირველი ნახევარი. უნდა პირდაპირ ვთქვათ, რომ ცალკეულ წარმატებათა მიუხედავად, ამაჟამად თეატრებში არა გვაქვს დამამშვიდებელი მდგომარეობა. სეზონის პირველ ნახევარში არ შექმნილა ისეთი მასშტაბის, ჭეშმარიტად ამაღელვებელი სპექტაკლი, რომ იგი ჩვენი საზოგადოებრიობის ფართო ინტერესისა

და საყოველთაო აღიარების საგანი გამხდარიყო.

თეატრის მესვეურებმა კრიტიკულად უნდა გააანალიზონ წარმატებისა თუ წარუმატებლობის მიზეზები და სწორი დასკვნები გამოიტანონ.

ქართული თეატრის დღე დიდი სიხალისის დღეა. თეატრი ხალხის სულის გამახალისებელი, მისი გამაყვითლობილებელი ტრიბუნაა და ამ მაღალ იდეალებს უნდა ემსახუროს იგი.

ვასილ კიკნაძე

თეატრის დღეს

ვერიკო ანჯაფარიძე

სსრ კავშირის სახალხო არტისტი

— სცენის ოსტატებისადმი მიძღვნილ ამ დღეს ერთხელ კიდევ მინდა მოგაგონოთ საბჭოთა მსახიობის დიადი მისია. რომელიც მდგომარეობს იმაში, რომ გადასცეს ხალხის ფართო ფენებს ხელოვნების სიხარული. მიუძღვნას ხალხს მთელი თავისი შემოქმედებითი უნარი, თავისი გულისა და გონების მთელი ძალღონე.

1966 წელი ჩვენთვის, მსახიობთათვის, განსაკუთრებით დაძაბული და პასუხსავეები უნდა იყოს: ამდენი დიდი სასიხარულო ამბავი მოხდა საქართველოში! რესპუბლიკა დაჯილდოვებულია ლენინის მეორე ორდენით!

— ეს წელი, როდესაც ჩვენ აღვნიშნავთ დიდი რუსთაველის 800 წლისთავს. იქნება ქართული ხელოვნების, მეცნიერების, ლიტერატურის დღესასწაულის წელი. და განა ჩვენ, მსახიობებს. შეგვიძლია არ შევხვდეთ ამ ჭეშმარიტად უზარმაზარ მოვლენას ჩვენი შემოქმედების ფარხმალთ აღჭურვილნი? განა გვაპატიებენ ჩვენი თანამედროვენი, რომ კულში მივიჩნაჩალებდეთ ამ ზეიმს?

დაე ყველა ჩვენთაგანმა იგრძნოს ეს მთელი პასუხისმგებლობით.

ს. თაყაიშვილი

სსრ კავშირის სახალხო არტისტი

თეატრი მოწოდებულია ასახოს თანამედროვეობა — დღეს ეს თითქოს უბრალო ჭეშმარიტებად იქცა. მაგრამ მე მსურს კვლავ დაუღებრუნდე ამ „არაორიგინალურ“ საკითხს.

— თანამედროვე მსახიობი უნდა იყოს თავისი დროის ადამიანი, ნამდვილი მოქალაქე. რომ მის მიერ შექმნილ სახეებს შეეძლოთ აღელვება თავიანთი სიმართლით, რომ მათ ჰქონდეთ განვითარების ნათელი პერსპექტივა. მხოლოდ იმ მხატვარს, რომელიც დგას ცხოვ-

რების მოთხოვნათა სიმაღლეზე. შეუძლია შექმნას თანამედროვე დადებითი გმირი, შეასრულოს ის მთავარი მოთხოვნა. რომელსაც უყენებენ ხელოვნებას პარტია და ხალხი. მე მინდა ვუსურვო ჩვენს დრამატურგებს დაწერონ რაც შეიძლება მეტი საინტერესო ნიჭიერი პიესა თანამედროვეობის შესახებ, ხოლო ჩვენს რეჟისორებს და მსახიობებს ვუსურვებ განასახიერონ სცენაზე თანამედროვეთა სახეები მთელი მათი სულიერი სილამაზით.

2. ხორავა

სსრ კავშირის სახალხო არტისტი

— თეატრი და ცხოვრება განუყოფელია. თეატრის. როგორც ხელოვნების, მთავარი ძალა, — მისი სპეციფიკა მდგომარეობს იმაში, რომ მაყურებელი ხედავს სცენაზე ადამიანს, რომელიც იმ მომენტში იტანჯება ან ხარობს. გმირობისათვის ემზადება ან და გამარჯვებას მოეღოს. აი ეს უშუალო დაკვირვება სხვა ადამიანის ცხოვრებაზე და მასთან ერთად განცდა — ყველაზე ძვირფასი მოვლენაა იმისა. რითაც ასაჩუქრებს თეატრი ადამიანებს.

— ქართული სცენის საუკეთესო ოსტატები იყვნენ ადამიანის სულის ზედმიწევნით მცოდნენი. მათი თამაში ყოველთვის ცხოვრებისეულ სიმართლეს გამოხატავდა. დღეს მე მინდა ვუსურვო ჩვენს მსახიობთა ახალგაზრდა თაობას ღირსეულად ატაროს უფროსი ამხანაგების ესტაფეტა — მოახმაროს მთელი თავისი ძალღონე. მთელი ნიჭი საყვარელი ხელოვნების სამსახურს.

3. გომიჯაშვილი

სსრ კავშირის სახალხო არტისტი

ჩვენი თანამედროვე თეატრი — ანალიტიკური თეატრია. იგი კვლევითი. მოაზროვნე ხელოვნებაა. და ეს შედეგია არა მარტო დღევანდელი დღის. არამედ უპირველეს ყოვლისა ჩვენი ეროვნული დრამატურგიის განვითარებისა. გ. ერისთავისა და ი. ჭავჭავაძის; ა. წერეთლისა და ვაჟა-ფშაველას დრამატურგიისა.

კლასიკური დრამატურგიისათვის დამახასიათებელი იყო გმირისა და საზოგადოების კონფლიქტი, გმირისა და მის წინააღმდეგ ამხედრებულ საზოგადოებრივ ძალთა შეჯახება. ჩვენ არა გვყავს ანტაგონისტური კლასები. მაგრამ ადამიანები საოცრად განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან თავიანთი ხასიათებით, ფიქრებით, ზრახვებით, ისინი მშვენიერებისაკენ მიმავალი გზის სხვადასხვა ეტაპზე დგანან. ამიტომ გამოკვლევის მთავარ საგნად ხდება პიროვნება და ინტერესი პიროვნებისადმი. მხატვრის შემოქმედებას ჩვენ ვაფასებთ იმისა და მიხედვით, თუ რაოდენ სიმართლით განა-

სახიერა მან ჩვენი თანამედროვის თვისებები.

აღზარდოთ გემოვნება, განვავითაროთ ხელოვნების ესთეტიური აღქმა. ვასწავლოთ სახეებით აზროვნება. მივალწიოთ შინაგანი კულტურის გარკვეულ დონეს — აი ჩვენი უპირველესი მოვალეობა და ამოცანა. და უნდა მიუძღვნა შენი გული — ყველაზე უხვი საჩუქარო, რათა ღირსეულად შეასრულო ეს მოვალეობა. ჩვენი მსახიობები მუდამ სიხარულით უძღვნიდნენ ადამიანებს თავიანთ გულს.

ნ. ჩხეიძის, მ. საფაროვა-აბაშიძის, ვლ. ალექსი-მესხიშვილის, ვ. გუნიას, ვ. აბაშიძის, კ. მარჯანიშვილის, უ. ჩხეიძის, ს. ახმეტელის და ქართული თეატრის სხვა მრავალ და მრავალ კორიფეთა გულების ცეცხლი არასოდეს არ ჩაქრება. ხელოვნების წმიდათა-წმიდა ჩირაღდანი გადაეცა მსახიობების, რეჟისორების, დრამატურგების ახალ თაობას. და ასი წლის წინათ ანთებული ეს ჩირაღდანი არასოდეს არ ჩაქრება.

ნ. ბურმისტროვა

საქართველოს სსრ სახალხო არტისტი

რუსული და ქართული სცენა მუდამ ავსებდნენ და ამდიდრებდნენ ერთმანეთს. ამ ორი კულტურის დაახლოებაში მნიშვნელოვან როლს ჩვენს რესპუბლიკაში თამაშობს ა. გრიბოედოვის სახელობის თეატრი.

მე მინდა მივულოცო ჩემს კოლეგებს და

მეგობრებს — ქართული სცენის ოსტატებს — შესანიშნავი ტრადიციული დღესასწაული — თეატრის დღე, და ვუსურვო მათ წინსვლა უზარმაზარი ნაბიჯებით სასიხარულო მიღწევათა გზაზე.

დ. ამირბეგიაანი

საქართველოს სსრ სახალხო არტისტი,
სომხეთის სსრ სახალხო არტისტი

— ქართული თეატრის დღე მთელი ჩვენი მუშაობის დათვალაობაა. ჩემთვის. ისევე როგორც სომხური თეატრის ყოველი წარმომადგენლისათვის თბილისში. მახლობელი და ძვირფასია ქართველი ხალხის მრავალსაუკუნოვანი თვითმყოფადი კულტურა. დღეს ყველა ჩვენთაგანი განიცდის დიდ სიხარულს. რომელიც მოდის ხოლმე იმის შეგნების შედეგად.

რომ მსახიობის შესანიშნავი პროფესია აუცილებელია.

— თეატრის ამ დღეს მე გამოვთქვამ სურვილს, რომ უფრო მეტად განმტკიცდეს სომხური და ქართული ხელოვნების მეგობრობა ჩვენი მრავალეროვანი სოციალისტური კულტურის საკეთილდღეოდ. ჩვენ ყველანი ერთად უნდა ვიყვნეთ საბჭოთა თეატრის ახალი მიღწევებისათვის ბრძოლაში.

მარჯანიშვილის ბიბლიოთეკით

ჩვენი პრესა რატომღაც ცოტას სწერს მხატვრის მუშაობაზე თეატრში, მის მუშაობაზე რეჟისორთან. თვითუღმა მხატვარმა, რომელსაც წილად ხვდა ბედნიერება ემუშავნა კონსტანტინე ალექსანდრეს ძე მარჯანიშვილთან, რომ დაწეროს თავისი მოგონებანი, გამოვიდოდა მეტად ძვირფასი და საინტერესო მასალა, განსაკუთრებით ახალგაზრდებისათვის.

არასოდეს არ დამავიწყდება. როგორ მიმიწვია კონსტანტინე ალექსანდრეს ძემ პირველად სპექტაკლის — „ლიანდაგი გუგუნებს“ — გასაფორმებლად. ჯერ მაჩვენა სცენა. კულისები, სანათურები, სინათლის წყაროები. საერთოდ — მთელი ტექნიკა, რომლითაც შეიძლებოდა სარგებლობა. და შემდეგ მომცა პიესა.

— ყურადღებით წაიკითხე. მე მჭირდება შენი აზრები, ხოლო მხატვრისათვის აზროვნება ნიშნავს ხატვას. ერთი კვირის შემდეგ ესკიზებს მოიტან. გადაჭრით საჭიროა მხოლოდ ქარხნის დიდი კარები. სხვა დანარჩენი შენ თვითონ გადაწყვიტე.

ქუთაისში. მარჯანიშვილის თეატრში. მუდმივად ვმუშაობდით ორი მხატვარი — პეტია ოცხელი და მე. მაგრამ ყოველი პიესისათვის კონსტანტინე ალექსანდრეს ძე შეარჩევდა ხოლმე ლიტერატურული ქსოვილისათვის და მისი რეჟისორული ჩანაფიქრისათვის ყველაზე უფრო მახლობელ მხატვარს. ასე, მაგალითად, პიესაზე „ჰოპლა. ჩვენ ვცოცხლობთ“ მოწვეულ იქნა დავით კაკაბაძე, „არსენა“ გააფორმა ლ. გუდიაშვილმა. „ქანა და რკი“ — ი. შარლემანმა, „მაკბეტი“ — ვ. ლანსერემ, „შამილი“ და „უკრაინის ველებზე“ — თ. აბაკელიამ, „პოემა ცულის შესახებ“ — ს. ქობულაძემ. გააცნობდა რა მხატვარს თავის ინტერპრეტაციას. იგი აძლევდა მას თავისუფლებას საკუთარი შემოქმედებითი მეობის გამოსავლინებლად. თუ მხატვარს შეჰქონდა გაფორმებაში საინტერესო წინადადება. კონსტანტინე ალექსანდრეს ძე მყისვე მიიღებდა ხოლმე ამ წინადადებას. „ეს შენი გადაწყვეტილება უკეთესია. ვიდრე ჩემი. ყოჩაღ“ — ეუბნებოდა იგი მხატვარს.

მეტად საინტერესო იყო საუბრები კონსტანტინე ალექსანდრეს ძესთან. — მან შესანიშნავად იცოდა ხელოვნების ისტორია და მისი „ექსკურსიები“ მსოფლიოს მუზეუმების დარბაზებში მეტად წარბაძი მოსასმენი იყო. იგი შესანიშნავად ერკვეოდა თანამედროვე არქიტექტურასა და მუსიკაში. და წარმოიდგინეთ — რამდენი რამ უნდა მიეღო მისგან მხატვარს!

მარჯანიშვილს ცარიელ დარბაზში როდეს უყვარდა რეპეტიციების ჩატარება. ხშირად აქ ესწრებოდნენ არა მარტო თეატრის თავისუფალი მუშაკები, არამედ უბრალოდ მომსვლენიც. კონსტანტინე ალექსანდრეს ძე ამოწმებდა მათზე მაყურებელთა დარბაზის მომავალ რეაქციას.

— თუ მიზანსცენა ან სინათლე არ მოგეწონათ — მითხარით. — ეუბნებოდა იგი ახალგაზრდა მხატვარს, რომელიც გულისფანცქალით ადევნებდა თვალს მის მუშაობას. მაგრამ ხდებოდა ხოლმე. რომ ჩვენ მოვიკრებდით გამბედაობას და შევთავაზებდით კომპოზიციის შეცვლას. და თუ ეს დამაჯერებელი იყო. იგი გვეთანხმებოდა. ასე მოხდა ერთხელ. როცა იღგმებოდა პიესა „როგორ“; ჩემი წინადადებით მან შეცვალა მიზანსცენები. მისი რეპეტიციების ყურება საერთოდ დამატკობელი იყო, ხოლო სასინათლო რეპეტიციებს აღარც კი ვიცი რა ვუწოდო. ჩვეულებრივ მარჯანიშვილი ამ რეპეტიციებს ატარებდა მხატვართან ერთად პრემიერამდე დიდი ხნით ადრე. ამჟამად ეს გამოცდილება რატომღაც დავიწყებულია. ყოველ შესაძლებლობას. ტექნიკურსაც კი, მარჯანიშვილი შემოქმედებითს ჩანაფიქრს უქვემდებარებდა. იგი იყენებდა საოცრად ფანტასტიკურ ლამფებს, რომლებსაც ამჟამად. სამწუხაროდ, ვერ შევხვდებით თეატრში, თუმც ტექნიკა კი წინააწასული. მარჯანიშვილის სპექტაკლში სინათლე მუშაობდა დეკორაციების თანაბრად, და ყოველი სპექტაკლი იყო ფერია.

როგორღაც ერთ-ერთი რეპეტიციის დროს კონსტანტინე ალექსანდრეს ძემ მომიზნა საქმე. წასასვლელად განემზადა და სინათლეების დაყენება თვით მე დამავალა. დარბაზში

მსხდომთ აშკარად ვული დასწყდათ. მე კი სა-
სოწარკვეთილებაში ჩავვარდი. მე ჯერ საერ-
თო სინათლე დავაყენე. შემდეგ დეტალებზე
გადაველ და გავერთე. უცებ იარუსიდან მო-
მესმა ხმა:

— მარჯვნივ სწორი არ არის, არ შეესაბა-
მება სინათლის ძირითად წყაროს. განაგრძე.
ახლა კი მე ნამდვილად მივდივარ. საღამოზე
შევამოწმებ.

მარჯანიშვილმა არაჩვეულებრივად იცოდა
შეხამება ინიციატივის სრული თავისუფლები-
სა, რომელიც ასე სჭირდებათ ახალგაზრდებს,
მკაცრ კონტროლთან, რომელიც ესოდენ სა-
სარგებლოა დამწყებთათვის.

კონსტანტინე ალექსანდრეს ძე მუდამ და-
ჟინებით მოითხოვდა, რომ მხატვარს თვითონ-
ვე შეესრულებინა თავისი დეკორაციები და
ამით შეენარჩუნებინა ავტორის ხელწერა. იგი
იმასაც კი გვიხსნიდა. თუ როგორ დაგვეწი-
ლებინა ესკიზი უჯრებად და გადაგვეტანა იგი
უკანა ფარდის უზარმაზარ ტილოზე. ჩვენ პა-
ტიოსნად ვასრულებდით პირველ ნაწილს,
მაგრამ გადატანაზე ისე დავიტანჯებით, რომ
გადავწყვიტეთ მოგვეშორებინა უჯრები და
ავირჩიეთ ხატვის სხვა ხერხი: პეტრე ოცხელი
ავიდა ზემო ბაქანზე და იქიდან უცქერდა, თუ
როგორ ვხატავდი. იგი ზევიდან მიყვიროდა:

— გააგრძელე ეგ კომპებიანი ხაზი, ხოლო
თვით კომპები ცოტა შეამცირე!.. ეგრე... გა-

ნაგრძე! სწორია! ასწიე ცხაური, დაუშვი ხე,—
და ა. შ.

ასე დავხატეთ ჩვენი პირველი უკანა ფარდა
პიესისათვის „უკანა დარკი“. კონსტანტინე
ალექსანდრეს ძემ გვითხრა:

— აი რა კარგია უჯრებით სარგებლობა!

რამდენიმე ხნის შემდეგ ჩვენ გამოვუტყუ-
დით. რომ მოვატყუეთ იგი. მაგრამ მას შემ-
დეგ მე მუდამ თვითონ ვასრულებდი ჩემს
დეკორაციებს. ხოლო ზოგჯერ სხვებისასაც
ვხატავდი.

კ. მარჯანიშვილთან მე გავაფორმე პიესები:
ა. კირშონის „ლიანდაგი გუგუზებს“, კ. კალა-
ძის „როგორ“, დ. შენგელიას „თეთრები“,
პ. კაკაბაძის „ყვარყვარე თუთაბერი“. ზ. ან-
ტონოვის „მზის დაბნელება საქართველოში“,
კ. კალაძის „სახლი მტკვრის პირას“, შექსპი-
რის „ოტელო“, ოფენბახის „ღამურა“ მოსკო-
ვის ოპერეტის თეატრში. ი. ოლეშას „სამი
ბლენძი“ და სხვ.

სწორედ თეატრის დღეს მე განსაკუთრებით
მსურს ვილაპარაკო მარჯანიშვილზე — იმ
ადამიანზე, რომელიც თითქოს თვით თავის
არსებაში ატარებდა თეატრს, დაბადებული
იყო მისთვის. დაბადებული იყო შეექმნა სცე-
ნის ხელოვნება. შეექმნა თეატრი. რომელიც
მას უყვარდა, თეატრი მაღალი საზოგადოებ-
რივი აზრისა, თეატრი — ზემი!

ელენე ავგლედიანი,

საქართველოს სახალხო მხატვარი

საქართველოს თეატრალური საზოგადოების

მოღვაწეობა 1966 წლის პირველ კვარტალში

მიმდინარე წლის 5 — 8 თებერვალს საქართველოს თეატრალურმა საზოგადოებამ ჭიათურაში მოაწყო პრეზიდენტის გამსვლელი სხდომა. ა. წერეთლის სახელობის ჭიათურის სახელმწიფო თეატრში ჩატარდა მასუბრებელთა კონფერენცია. საამისოდ წინასწარ დათვალვრებულ იქნა თეატრის სამი სპექტაკლი: ვ. კანდელას „ნაკრძალში“, ჯ. ქარჩხაძის „დევიდეების ოჯახი“ და გ. ხუსაშვილის „ცხოვრება კაცისა“.

კონფერენცია შესავალი სიტყვით გახსნა საქართველოს თეატრალური საზოგადოების თავმჯდომარემ, რესპუბლიკის სახალხო არტისტმა დ. ანთაძემ. რის შემდეგაც მოხსენება სამი სპექტაკლის შესახებ წაიკითხა რეჟისორმა მიხ. გიჟიმყრელმა.

კონფერენციაზე სიტყვებით გამოვიდნენ ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწეები: დრამატურგი მიხ. მრევილიშვილი, რეჟისორი გ. ლორთქიფანიძე და დ. ჩხეიძე; მწერალი ს. მთვარაძე. თეატრმცოდნე ნ. შვანგირაძე. ჭიათურის მე-2 საშუალო სკოლის პედაგოგი ნატო მუმლაძე და სხვა. როგორც მომხსენებელმა, ისე სიტყვებით გამოსულმა ორატორებმა დადებითი შეფასება მისცეს ჭიათურის თეატრის მიერ მიმდინარე სეზონში განხორციელებულ სპექტაკლებს. გამსვლელი სხდომის მონაწილეები ეწვივნენ აგრეთვე ჭიათურის ლენინის სახელობის მდაროთა სამმართველოს კლუბთან არსებულ დრამატული წრის წევრებს (კლუბის დირექტორი გ. აბზიანიძე, რეჟისორი ტ. გაფრინდაშვილი). სადაც ნახეს ნაწყვეტები კ. გოგიაშვილის პიესიდან „ფარავნელი ჭაბუკი“ და ს. შანშიაშვილის „ხევისბერი გოჩადან“. აღნიშნული დრამატული წრის ნამუშევრებმა მეტად კარგი შთაბეჭდილება მოახდინა სტუმრებზე. დ. ანთაძე. მიხ. გიჟიმყრელი და ს. მთვარაძე ესაუბრნენ წრის წევრებს და კლუბის მასუბრებლებს. დასასრულ ახალგაზრდა პოეტებმა ჯიბო ნეფარიძემ და თენგიზ გურჯიძემ წაიკითხეს საკუთარი ლექსები.

მასუბრებელთა მეორე კონფერენცია მიეძღვნა შ. დადიანის სახელობის ზუგდიდის სახელმწიფო თეატრის სპექტაკლების განხილვას. კონფერენცია შესავალი სიტყვით გახსნა ამხ. დ. ანთაძემ. ზუგდიდის თეატრის სამი სპექტაკლის— ვ. დარასელის „კიკვიძე“, ლ. მილორაგას „მრუდე კიბე“ და ჯ. მონიაგას „კორპუსი 5. ოთახი 55“ შესახებ მოხსენება გააკეთა თეატრმცოდნე ვ. კიკნაძემ. აღნიშნული სპექტაკლების განხილვაში მონაწილეობა მიიღეს ხელოვნების დამსახურებულმა მოღვაწეებმა: დ. ჩხეიძემ, მხატვარმა დ. თავაძემ. რეჟისორმა შ. მესხმა, დრამატურგმა ლ. მილორაგამ. ნ. კველიშვილმა, პედაგოგმა ერნა თოდუამ და ჟურნალისტმა ანზორ ბარამიამ (ზუგდიდი).

როგორც მომხსენებელმა, ისე სიტყვებით გამოსულმა ორატორებმა მაღალი შეფასება მისცეს სპექტაკლ „კიკვიძეს“ (დადგმა ახალგაზრდა რეჟისორ თემურ ჩხეიძისა) კონფერენციაზე გამოითქვა აზრი ამ სპექტაკლის თბილისში ჩვენების შესახებ.

მოეწყო საქართველოსა და სომხეთის სსრ რესპუბლიკების სახალხო არტისტის დორი ამირბეკიანის დაბადებიდან 60 წლისა და სასცენო მოღვაწეობის 40 წლისთავისადმი მიძღვნილი საიუბილეო საღამო.

საღამო შესავალი სიტყვით გახსნა ამხ. დ. ანთაძემ. რის შემდეგაც დ. ამირბეკიანის შემოქმედების შესახებ მოხსენება წაიკითხა მწერალმა მ. ასლანიანმა. იუბილარს მიესალმნენ: მწერალი ს. ავჩიანი. შ. კილოსანიძე. დ. ჩხეიძე, შ. მეძველია. გ. საღარაძე. დ. ჭიჭინაძე, ც. ჩოხელი. მ. პიასეცი. თ. პაპიტაშვილი, მ. კახარიანი (სომხეთის თეატრალური საზოგადოების თავმჯდომარე). და სხვა.

შემოქმედებითი საღამოების ციკლიდან ჭიათურაში მოეწყო რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტის ასია დათებაშვილის შემოქმედებითი საღამო. საღამო შესავალი სიტყვით გახსნა საქ. თეატრალური საზოგადოების პრეზიდენტის თავმჯდომარემ, რესპუბლიკის სახალხო არტისტმა დ. ანთაძემ.

მოსხენებით თემაზე: „ასია დათებაშვილის შემოქმედება“ გამოვიდა თეატრმცოდნე მარგარიტა გოგოლაშვილი. მსახიობს გულთბილად მიესალმნენ ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწეები დ. ჩხეიძე (თეატრალური საზოგადოება), ს. ცომაია (ჭიათურის თეატრი), რ. ნეფარიძე, ა. ქირია (ზუგდიდი), პ. კახიძე (ზეესტაფონი), ზ. ჯორჯაძე (ტყიბული), ე. ჯიმკარიანი და ი. ცინცაძე.

შემოქმედებითი საღამო მოეწყო აგრეთვე რესპუბლიკის დამსახურებულ არტისტის თინათინ ბურბუთაშვილისა თელავში. საღამო შესავალი სიტყვით გახსნა საქ. კპ თელავის რაიკომის მდივანმა ამხ. ნ. ანვარაშვილმა. მოხსენება თ. ბურბუთაშვილის შემოქმედების შესახებ წაიკითხა თეატრმცოდნე ნუნუ მესხმა. იუბილარს მიესალმნენ ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე დ. ჩხეიძე (თეატრალური საზოგადოება), რესპ. სახალხო არტისტი მიხ. ყვარელაშვილი. რესპ. დამსახურებული არტისტი ტ. საყვარელიძე (მარჯანიშვილის თეატრი). ხელ. დამსახ. მოღვაწე გ. აბრამაშვილი (გორის თეატრი), რესპ. დამს. არტისტი ალ. როგავა (ზუგდიდი) და სხვა.

ხსოვნისადმი აღსანიშნავი საღამო მიეძღვნა რესპუბლიკის სახალხო არტისტს შალვა ღამბაშიძეს. რომელიც საქართველოს თეატრალურმა საზოგადოებამ და მარჯანიშვილის თეატრმა მოაწყეს. საღამო შესავალი სიტყვით გახსნა მარჯანიშვილის სახ. თეატრის დირექტორმა და სამხატვრო ხელმძღვანელმა ხელოვ. დამს. მოღვაწემ გ. ლორთქიფანიძემ. მოგონებებით გამოვიდნენ: სსრ კავშირის სახალხო არტისტები ვ. ანჯაფარიძე, ს. თაყაიშვილი და ვასო გოძიაშვილი; რესპ. სახალხო არტისტები დ. ანთაძე, ა. კვანტალიანი, გ. კოსტავა, მ. ჯაფარიძე, მხატვრულ განყოფილებაში მონაწილეობა მიიღეს: რესპ. სახალხო არტისტებმა დ. ბადრიძემ; რესპ. დამსახურებულმა არტისტებმა ელ. ყიფშიძემ, მ. მახვილაძემ. თენგაზ ამირეჯიბმა, საქართველოს კამერულმა ორკესტრმა დირიჟორ გ. აზმაიფარაშვილის ხელმძღვანელობით და საქართველოს სახელმწიფო კაპელამ.

საქართველოს თეატრალურმა საზოგადოებამ, ქუთაისის საქალაქო კულტურის განყოფილებამ და ფილარმონიის ქუთაისის განყოფილებამ ხსოვნის საღამო მოუწყვეს აგრეთვე ქართული კულტურის მოამაგეს დავით სარჯველაძეს.

საღამო შესავალი სიტყვით გახსნა ქუთაისის საქალაქო საბჭოს კულტურის განყოფილების გამგემ ამხ. ა. ბარათაშვილმა. დ. სარჯველაძის მოღვაწეობის შესახებ მოხსენება წაიკითხა ვ. ქუთათელაძემ. სიტყვებითა და მოგონებებით გამოვიდნენ დ. ჩხეიძე (თეატრალური საზოგადოება), რესპ. სახ. არტისტი შ. პირველი, ი. ქუთათელაძე (მუსკომედიის თეატრი) და დრამატურგი ვ. გოგოლაშვილი (საქ. ფილარმონია).

გარდა ამისა მოეწყო შეხვედრა სსრ კავშირის სახალხო არტისტ სესილია თაყაიშვილთან. საღამო შესავალი სიტყვით გახსნა დ. ანთაძემ. მოხსენება ს. თაყაიშვილის ცხოვრებისა და შემოქმედების შესახებ წაიკითხა თეატრმცოდნე ნ. ურუშაძემ. სიტყვებითა და მისალმებებით გამოვიდნენ: ხელ. დამს. მოღვაწე გ. ლორთქიფანიძე, რესპ. დამს. არტისტები: თ. ბაქრაძე, გ. გეგეჭკორი, ო. კობერიძე, ალ. გომიაშვილი, მ. თაბუკაშვილი, კ. გოგოძე, ვ. გოგოლაშვილი, შ. მაჭავარიანი და ა. ტრაპაიძე.

საქ. თეატრალურმა საზოგადოებამ საქ. ხელოვნების მუშაკთა სახლთან ერთად მოაწყო საქართველოს სახალხო მხატვრის ელ. ახვლედიანის ნამუშევრების გამოფენა თემაზე: „თბილისი“.

საღამო გახსნა დ. ანთაძემ, სიტყვებითა და მისალმებებით გამოვიდნენ: სსრ კავშირის სახალხო არტისტები — ვ. ანჯაფარიძე, მ. ჭიათურელი და ს. დოლიძე. პროფ. ვ. ბერიძე და ირ. ციციშვილი. მხატვრულ განყოფილებაში მონაწილეობა მიიღეს — სსრ კავშირის სახალხო არტისტებმა ვ. ანჯაფარიძემ და ვ. გოძიაშვილმა; რესპ. დამს. არტისტებმა გ. გეგეჭკორმა, გურამ სალარაძემ და მ. შაღდელმა, აგრეთვე მსახიობებმა ირ. უჩანეიშვილმა და და-ძმა ჯანელიძეებმა. აღნიშნული გამოფენა განხილულ იქნა ა/წ 1 მარტს. სხდომა გახსნა საქ. მხატვართა კავშირის თავმჯდომარემ ამხ. ზ. ლეყავამ. განხილვაში მონაწილეობა მიიღეს: დოცენტმა ლეო რჩეულიშვილმა, აკადემიკოსმა გ. ჯიბლაძემ, სსრ კავშირის სახალხო არტისტმა ვ. ანჯაფარიძემ, რესპ. სახ. არტისტმა დ. ანთაძემ, მწერალმა კ. კალაძემ და არ. სულაკაურმა; მხატვარმა კ. ჭანკვეტაძემ, რ. თაბუკაშვილმა, რ. ჯავრიშვილმა.

გარდა ამისა 15 თებერვალს ლენინგრადში მოეწყო ქართველ თეატრისა და კინოს მხატვართა ლენინგრადის ხელოვნების სასახლეში

გამოფენილი ნამუშევრების განხილვა. სხდო-
მა გახსნა სრულიად რუსეთის თეატრალური
საზოგადოების ლენინგრადის განყოფილების
პასუხისმგებელმა მდივანმა ვ. ტოლსტაიამ.
გამოფენაზე წარმოდგენილი ნამუშევრების
შესახებ მოხსენებით გამოვიდა ხელოვნებათ-
მცოდნე გ. ლევიტი. განხილვაში მონაწილე-
ობა მიიღეს — რუსეთის თეატრალური საზო-
გადოების ლენინგრადის განყოფილების სამ-
ხატვრო სადადგმო სექციის თავმჯდომარემ
ვ. ივანოვმა, ლენინგრადის მხატვართა კავში-
რის სამხატვრო სადადგმო სექციის თავმჯდო-
მარის მოადგილე ნ. პავლოვამ, კიროვის სახ.
ოპერისა და ბალეტის თეატრის მთავარმა მხა-
ტვარმა ი. სევასტიანოვმა. მხატვრებმა მ. აზი-

ზიანმა, მ. მალობროცკიმ; ლენინგრადის ხე-
ლოვნების მუშაკთა სახლის დირექტორმა
თ. შუბნიკოვამ, მისმა მოადგილემ გ. პუშჩინ-
სკიმ და სხვა.

ქართველი მხატვრების ნამუშევრებმა ლე-
ნინგრადის ხელოვნების მუშაკებისა და ფარ-
თო საზოგადოების მაღალი შეფასება დაიმსა-
ხურა.

მოეწყო აგრეთვე სპექტაკლების განხილვა-
მიღება გოლდონის „საპატარძლო აფიშით“
(ფოთში) და მ. მეტერლინკის „მონა ვანა“
(მახარაძეში; მომხსენებელი ელ. კვიციანი)
და რანეტის „ბრაკონერები“ (ქუთაისის თე-
ატრში; მომხ. ვ. კიკნაძე) და სხვა.

Краткая аннотация

Д. К. Антадзе — Народный артист
Грузинской ССР, Председатель
Театрального общества Грузии.

ДЕНЬ ГРУЗИНСКОГО ТЕАТРА

14 января (2 января по старому стилю) — день грузинского театра. В этот день 1850 года возобновил свое существование грузинский профессиональный театр, во главе которого стоял выдающийся общественный деятель, писатель и драматург, режиссер и актер Георгий Эристави.

Правда, этот обновленный театр просуществовал всего пять-шесть лет, но в 1879 году по инициативе И. Чавчавадзе и А. Церетели грузинский театр восстановлен вновь и с тех пор не прекращал своего существования и развития.

— Правда, грузинский профессиональный театр испытывал большие трудности в дореволюционный период, но после победы Советской власти в Грузии дело развития грузинского театра было поставлено

на прочную основу. Особенно бурного расцвета достигло грузинское советское театральное искусство под руководством выдающихся режиссеров К. Марджанишвили и А. Ахметели. С тех пор выросли талантливые кадры грузинских актеров, режиссеров, драматургов и театральных художников, которые каждый раз 14 января, в традиционный день грузинского театра, отмечают эту дату в торжественной обстановке и подводят итоги своей творческой работы.

В этом году (в 1966 году) день грузинского театра совпал с восьмидесятилетием основания Первого Грузинского драматического общества и с двадцатилетием основания Театрального общества Грузии.

Серго Герсамия **Грузинское драматическое ОБЩЕСТВО**

В 1856 году, в результате вероломной политики царизма, грузинский профессиональный театр, основанный Г. Эристави, был закрыт, но идея его восстановления не умирала в передовом грузинском обществе и в 1879 году этот вопрос был поставлен в порядок дня. Было решено провести экспериментальный сезон и был создан Театральный комитет для поддержания этого дела.

Сезон 1878 — 1879 г.г. был экспериментальным. Опыт удался и было решено соз-

дать труппу профессиональных актеров; Театральный комитет был пополнен новыми членами и председателем комитета был избран И. Чавчавадзе.

После этого профессиональный грузинский театр не прекращал своего существования. Театральный комитет не имел ни средств, ни прав сделать все необходимое для театра. Поэтому была создана более широкая и компетентная организация — «Грузинское драматическое общество».

**Нино Швангирадзе — театровед
Традиционный праздник**

Грузинское искусство новой эпохи, кроме стремления к лучшему и прекрасному, заставляет человека думать и о том, — чем было пронизано это искусство в прошлом, а именно — об общественном интересе, о сознании гражданского долга, о патриотизме и большом чувстве современности. Поэтому каждый из нас 14 января благоговейно склоняет голову перед светлой памятью выдающегося деятеля, основоположника грузинского профессионального театра Георгия Эристави.

Далее автор рассказывает, как 116 лет

тому назад под руководством Г. Эристави стали давать спектакли на обновленной грузинской сцене.

Впервые день восстановления грузинского театра был отпразднован в 1884 году.

Грузинское драматическое общество было создано 17 января 1881 года и оно существовало до 1921 года.

Затем автор рассказывает о том, как было создано Театральное общество Грузии в 1945 году и кто были председателями этого общества.

**Шалва Апхаидзе
Поэт и Театральный критик**

СЛАВНОЕ ДВАДЦАТИЛЕТИЕ

Со дня своего основания на наш театр была возложена обязанность пропагандировать прогрессивные и национально-освободительные идеи. Наши выдающиеся общественные деятели — И. Чавчавадзе,

А. Церетели и другие уделяли театру большое внимание и принимали горячее участие в его работе.

Функции драматического общества при Советской власти были возложены на Театральное общество Грузии.

**Михаил Мревлишвили
Заслуженный деятель искусств Грузинской ССР**

ДАТЫ И ДЕЙСТВИТЕЛЬНОСТЬ

14 января сего года исполняется 85 лет со дня основания Грузинского драматического общества и 20 лет со дня создания Театрального Общества Грузии, что свидетельствует о больших традициях грузинской театральной культуры.

Далее автор рассказывает о том, как И. Чавчавадзе заботился о материальном обеспечении и творческом развитии грузинского национального театра и как было создано первое «Грузинское драматическое общество».

Великий Народный трибун

(Статья В. Кикнадзе)

В 1850 году был основан первый грузинский профессиональный театр. Инициатором этого замечательного дела был Г. Эристави. 14 января (2 января по старому стилю) состоялась премьера «Гакра»

(«Раздел»), после чего эта знаменательная дата торжественно отмечается ежегодно.

После установления в Грузии Советской власти грузинский профессиональный

театр обрел прочную материальную основу, а выдающиеся режиссеры К. Марджанишвили и А. Ахметели заложили фунда-

мент грузинского советского театра и довели его творчество до невиданных доселе высот.

Елена Ахведиани
Народный художник Грузинской ССР

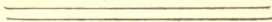
Рядом с Марджанишвили

Наша пресса уделяет мало внимания работе художника в театре, его работе с режиссером. Если бы все художники, работавшие с К. Марджанишвили, написали свои воспоминания, то получился бы очень интересный материал, особенно для молодых.

Далее автор рассказывает, как К. Марджанишвили работал с художниками в процессе постановки спектаклей.

Далее приводятся приветствия по случаю Дня грузинского театра:

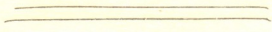
- Народной артистки СССР — **В. Анджaparидзе,**
- Народной артистки СССР — **С. Такайшвили,**
- Народного артиста СССР — **В. Годзиашвили,**
- Народного артиста СССР — **А. Хорава,**
- Народной артистки ГССР — **Н. Бурмистровой,**
- Народного артиста ГССР и Армянской ССР — **Д. Амирбеяна.**

сильн

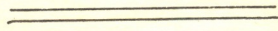
ს ა რ ჩ ე ვ ი

დ. ანთაძე — ქართული თეატრის დღე	3
ს. გერსამია — ქართული დრამატული საზოგადოება	10
ნ. შვანგირაძე — ტრადიციული დღესასწაული	13
შ. აფხაიძე — სახელოვანი ოცი წელი	15
მ. მრეველიშვილი — თარიღები და სინამდვილე	17
ვ. კიკნაძე — დიდი სახალხო ტრიბუნა	19
თეატრის დღეს: ვ. ანჯაფარიძე, ს. თაყაიშვილი, ა. ხორავა, ვ. გომიამვილი, ნ. ბურმის- ტროვა, დ. ამირბეგიანი	21
ე. ახვლედიანი — მარჯანიშვილის გვერდით	24
ჭრონიკა	26

СОДЕРЖАНИЕ

Д. Антадзе — День грузинского театра	3
С. Герсамия — Грузинское драматическое общество	10
Н. Швангирадзе — Традиционный праздник	13
Ш. Апхaidзе — Славное двадцатилетие	15
М. Мревлишвили — Даты и действительность	17
В. Кикнадзе — Великий Народный трибун	19
День театра — В. Анджапаридзе, С. Такашвили, А. Хорава, В. Годзиашвили, Н. Бурмистрова, Д. Амирбеян	21
Е. Ахведиани — Рядом с Марджаншвили	24
Хроника	26

Т О Г
В Е С Т Н И К
 ТЕАТРАЛЬНОГО ОБЩЕСТВА ГРУЗИИ
 (на грузинском языке)

Тбилиси — 1966

№ 1 (34)

ფასი 20 კპ.
 Цена 20 коп.

გადაეცა წარმოებას 28|II 1966 წ.

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 12|IV 1966 წ.

ნაბეჭდ ფორმათა რაოდენობა 2,25

საქართველოს თეატრალური საზ.-ბის სტამბა, თბილისი, გორკის ქ. № 3
 Типография Театрального Общества Грузии. Тбилиси, ул. Горького № 3
 შ. 1091 უგ 06911 ტ. 200